

Љубомир В. Стефановић, адвокат.

### О МОГУЋНОСТИ ОСТВАРЕЊА ПАНЕВРОПЕ \*)

*Ретроспективан поглед на питање о стварању европске федерације*

Проблем организовања мира у Европи од увек је занимао мислиоце, владаре, државнике и политичаре њене. И у прошлим столећима предлагани су разни начини да се учини крај ратовима, који су вођени на европском тлу. Међу тим начинима за обезбеђење трајнога мира, видно и прво место заузима идеја савеза европских држава, односно Паневропе. Идеја Паневропе датира још из XVI века. Први ју је покренуо француски министар Сили у своме предлогу, да се оствари једна заједница европских сила са задатком да се супротстави хегемонији ма које државе у Европи. Затим се у XVIII веку јавља читава плејада писаца, са Волтером и Кантом на челу, који се фанатично залажу за исти идеал. Кант у својој студији објављеној 1795 год. пледира за остварење једног »савеза мира« у Европи, који ће једном за свагда онемогућити крваве ратове. Он не жели универзалну монархију у корист једне централне државе, већ тражи један савез држава, у коме ће сваки народ очувати своју народност, свој језик, своје обичаје. На европском истоку велики руски мислилац Фјодор Достојевски у својим белетристичким и политичким делима посветио је свој сјајни ум разматрању социјалних, националних и религиозних покрета свога времена. И у том проучавању он такође предвиђа остварење Паневропе у даљој будућности. А од европских владара први проповедници ове велике идеје и њени весници били су краљеви Хенрих IV и Луј XI.

Најзад у току XIX и XX века, не само да су се многи писци и јавни радници изразили за европску унију, већ и сами политичари и државници почели су да дижу свој глас за њено остварење. Пример огромног напретка Уједињених Сев. Америчких Држава деловао је. Увидело се, као што је не једном тако лепо речено, да је историја уједињених америчких држава историја мира, а да је историја подељених и разједињених европских држава историја рата.

Човечанство је већ сазнало за потребу заједничког, компромисног решавања светских проблема. Та мисао, несумњиво, не може више да пропадне. Јер не само апстрактно сазнање те по-

\*) Предавање одржано у Загребу 17 маја о. г. приликом годишње скупштине Паневропског Удружења за Југославију.

требе, већ и сами досадашњи резултати рада Лиге Народа, ма какви они изгледали на први поглед, налажу свима народима уверење о неопходној потреби једног свесветског парламента. То нарочито у ово доба, када после великога светског катаклизма тоне стари свет, а на његово се место рађа нови, уређенији и светлији.

Али први од наших савременика који је успео да величанствено синтегизује паневропску мисао и да од ње створи паневропски покрет, био је граф Куденхове-Калерги, који је тај значајан преокрет у раду на остварењу савеза европских земаља учинио октобра 1923. Као духовни отац, граф Куденхове-Калерги успео је да окупи око паневропског покрета многе одушевљене пропагаторе, који се са апостолским жаром још и данас залажу за оснивање једне нове Европе, са органском целином, у којој би било више безбедности, мира и реда за све и у којој би се култура развијала и цветала.

У септембру 1929 идеја о европској федерацији престала је бити само тежња напредних духова. Те године она је изашла из оквира приватне иницијативе, јер је предлог за остварење савеза европских држава прихватио активни француски министар иностраних послова, велики државник и видовити политичар Аристид Бријан. За практичну примену тога предлога он се званично залагао на X скупштини Друштва Народа, која је одушевљено поздравила ову иницијативу француског државника и дипломате и овластила га је да по томе питању изради један меморандум за владе оних земаља, које су пришле Друштву Народа. Француски министар иностраних послова извршио је свој задатак и француска влада је већ 17 маја 1930 била у стању да упути свима владама, заступљеним у Лиги Народа, израђени меморандум. Лига Народа одредила је тада једну комисију за проучавање питања европске уније. За њеног претседника изабран је био сам Аристид Бријан. Он је остао на томе положају све до своје смрти 1932, када је његово место заузео опет један од најистакнутијих европских бораца за мир, Едуард Ерио.

На идућој, XI скупштини Друштва Народа, није дошло до остварења идеја изнетих у Бријановом меморандуму не само због начелног неслагања појединих држава, већ и због њиховог размиоилажења у појединим конкретним питањима. После дуже и мучне дискусије, по овом крупном светском питању, тронут и донекле обесхрабрен равнодушношћу неких европских земаља, Бријан се 8 септембра 1930 помирио са створеном ситуацијом и сам је предложио да се даљи рад на остварењу Европске Уније повери Друштву Народа. Скупштина Лиге првобитно је одлучила да се тај рад повери шестој комисији Друштва Народа. Али се тада јавља на позорницу Југославија, која преко свога првог делегата предлаже оснивање једног посебног Одбора са искључивим задатком да ради на остварењу европског савеза држава. Југославија, која је најактивније учествовала у изградњи послератног и новог политичког, економског, социјалног и просветног



У међународног живота, тим гестом је доказала да је свагда у првим редовима када је у питању сарадња на међународном сређивању. И тако, ма да је Бријанов меморандум остао само архивски докуменат Друштва Народа, ипак је поверено Лиги Народа и приватној иницијативи да продуже рад у правцу остварења те велике и корисне замисли.

Још у самом почетку покретања акције за остварење Паневропе, Бријан је донекле одредио и њен карактер. Он је изјавио да се та акција ставља у оквир члана 21 Пакта Друштва Народа, који предвиђа регионалне споразуме, т. ј. споразуме више држава. Те су државе имале да споје или географска јединства, или јединство интереса и погледа уопште на политички и привредни поредак у Европи. У томе савезу, по његовој замисли, свака би држава имала да сачува своју сувереност и свој индивидуалитет. Према томе идеја Паневропе остала би потчињена статутима Друштва Народа.

Стварање једног таквог европског удружења на бази заједнице стварних интереса, економски и политички више мање сличних, сасвим је могућно. У Европи и поред разноврсних политичких и привредних система влада исти дух. Простор је изгубио своју стару улогу раздвајања. Растојање се данас не мери више дужином, већ својим трајањем. Наука је омогућила једно опште разумевање. Јединствена Европа сада одговара ономе што је у доба француске револуције значила јединствена држава. Јединство Европе постепено се изграђује, зато што заједнички елементи свима Европљанима добијају много већу важност од важности елемената који их раздвајају. Тако ће се, каже Бријан, једна европска душа, још за сад у несвесном стању, сама себи открити. А та ће нова душа створити једно ново јединство Европе. Само ће бити потребно прегледати прошле формуле, да би се довеле у пуну сагласност са могућностима остварења Паневропе, која, *de facto*, одговара садашњем стању ствари. Наиме биће неопходно поред политичког јединства створити и економско јединство, нарочито у садашње доба опште привредне кризе и депресије.

Када је ступио у акцију Аристид Бријан, он се био придружио активној пропаганди у корист организације европских народа и то пропаганди не само појединих званичних установа, као што су Институт за интелектуалну сарадњу са седиштем у Паризу, Међународни институт за земљорадњу са седиштем у Риму, Међународни институт за изједначење права, већ и пропаганди институција приватног карактера, као што су: Међународна унија за кривично право, Међународна парламентарна конференција за трговину, Интерпарламентарна унија састављена од 36 националних група, која ради на оснивању свесветског парламента. Али и поред свих тих напора који су чињени са званичне и приватне стране, нарочито после крвавога Светског рата, за остварење Паневропе, тај интензиван рад није могао још бити крунисан успехом. Изгледа да је потребно да још прође извесно време док се

поступном еволуцијом европски народи не саживе са идејом потребе њиховог савеза. Па ипак, при свем том, може се констативати да је идеја савеза европских народа доста напредовала, само под другим видом. У Европи последњих година нагло се почео развијати покрет за склапањем регионалних споразума, којима се остварује приближење држава појединих делова Европе. Ти регионални споразуми претстављају у неку руку једну етапу ка стварању будуће Европске федерације. Они могу врло лепо да послуже као основа, на којој ће се поступно изграђивати Паневропа. Међу европским земљама већ је закључено више таквих регионалних споразума, као што је западни Локарно од 1925, Савез Балтичких Држава, Савез Скандинавских Држава и Мала Антанта, која се нарочито истиче својим статутом од 16 фебруара 1933 као једна чврста регионална група и путоказ Европи за остварење њене федерације. Затим долази Балкански Споразум од 9 фебруара 1934, који је успео да уједини<sup>7</sup> догле тако разједињене балканске народе. Најзад ваља поменути и новопројектоване регионалне пактове, као: ваздушну конвенцију између великих западних сила, која би служила као допуна Локарнском споразуму, Средњеевропски пакт, о чијем се закључењу има да преговара у скорој будућности, Источни пакт, којим би се обезбедио мир у најосетљивијем делу Европе. Сви су ти пактови у току да буду закључени и њихово дефинитивно склапање одложено је само за извесно време док се не изравнају несугласице које постоје између појединих европских држава. Није далеко дан када ће сви делови Европе бити чврсто повезани разним регионалним пактовима. То ће стварно значити оснивање савеза европских држава. Довољно ће бити само све те регионалне пактове претворити у један општи пакт, па да се створи давно жељена Паневропа. Зато је потребна јака морална снага Европе. Када се отклоне све њене предрасуде, када она постигне своју моралну и економску равнотежу, када се створи такозвани **европски дух**, изградиће се тиме, сама по себи, и европска федерација, као једна историјска неминовност. И тада ће се још једном оваплотити велика истина: да је прави и једини пут у животу Европе, као уосталом, и пут човечанства, пут мира и прогреса.

www.Драгушин Кнежевић, судија Београдског апелационог суда

## УЛОГА ЗАСТАРЕЛОСТИ КОД ПРИБАВЉАЊА И ГУБИТКА ПРАВА СВОЈИНЕ И СЛУЖБЕНОСТИ.<sup>1)</sup>

I Законодавац нам каже, да је застарелост особито опредељење по коме један због неупотребљена за неко дуже време право губи, а други самом употребом добија и прибавља (§ 922 срп. гр. зак.)

Данас је опште примљено мишљење, да оваква дефиниција није тачна, управо тражи извесна објашњења. Право својине, на пример, не губи се самом неупотребом за извесно дуже време, већ треба да постоји и друго лице, које жели да се том нупотребом власника користи, па да се и оно са своје стране понаша према истом добру као сопственик, да га држи за законом опредељено време и да у даном моменту према дотадањем сопственику истакне приговор о застарелости. Док међутим, за тражбена права пре се може законска дефиниција о застарелости применити, но такође са нужним објашњењем. Код ових односа право из уговора или закона према једном одређеном лицу застарева, ако се оно не употреби за законом предвиђено време под условом наравно, да се противна страна позове на застарелост. Дужник може и после истека рока застарелости да истакне приговор о овој. Нужан је једино законски протек времена.

Ова разлика лежи у природи ових права која није истоветна. Својина је апсолутно право. Неограничена власт (изузев законских ограничења) коју једно лице има на извесној ствари. И трећа лица морају да поштују то право сопственика, у противном биће силом закона нагнани да сопственику поврате сва припадајућа му права на добру. Својинар једне ствари, теориски узевши, може од ње чинити употребу какву хоће. Може је отуђити па и уништити. На против, право из тражбеног односа је релативно. Носилац оваквог права ограничен је према одређеном лицу — свесме контрагенту само на облигаторни однос који постоји између њих. Пр. Поверилац има права од дужника тражити да му овај плати износ дуга и ништа више. Или, продавац има права захтевати од купца да му овај положи куповну цену и обратно. Њихова права и обавезе управљени су само на извршење обостраних обавеза.

Поверилац неупотребом, временом изгуби право да дужника нагони на извршење обавеза. Односи треба да се ликвидирају. Законодавац тај задатак оставља и времену. По протеклу истог, дужник је стекао право да се ослободи обавезе истичући приговор застарелости. Код права својине ситуација је другојачија. Кад једно добро постане власништво извесног лица, оно то остаје докле год постоји. Другим речима, увек мора неком припадати.

<sup>1)</sup> Неједнако тумачење законских прописа који се односе на насловну материју у нашој судској пракси, навело нас је, да пред читаоце „Бранича“ изнесемо ова већ давно претресена питања.

Разни сукцесивни својинари тог добра нижу се један за другим по различитим основима: куповином, наслеђем, одржајем и т. д. Те према томе, неупотреба права својине од стране сопственика на једном објекту, не лишава овога тог права, већ само ако неко други жели да се користи том његовом неупотребом. Овакво гледиште није у супротности ни са § 230 срп. гр. зак. Јер пусто место је оно, које је власник својевољно оставио „с намером невратити се натраг“. Власник једног добра може своје право на истоме за дужи низ година и не показати — употребити, али увек задржава право сопствености. На против, код тражбеног односа права и обавезе гасе се застарелошћу. Тада овај престаје за увек.

Да закључимо, онај ко жели да истакне застарелост да би стекао право својине на добру извесног лица, мора да докаже и своју дугогодишњу државину на тој ствари. На против, онај који жели да се користи застарелошћу у тражбеном односу довољно је, да је истакне ако је протек времена заиста наступио. Другим речима, својина се може и прибавити и изгубити застарелошћу, док се код тражбених односа застарелост појављује само као један од начина којим се гасе права и обавезе. Застарелост се овде појављује само у негативном смислу. Наиме, кад она наступи, престају права из тражбених односа, односно гасе се и обавезе. Цео дотле постојећи однос престаје.

II Код својинске застарелости треба правити разлику између аквизитивне и екстинктивне застарелости. Првом се задобија право својине на једном добру а другом се губи право својине на извесној ствари. У првом случају имамо одржаја у другом застарелост у правом смислу.

Различити су услови за прву од друге застарелости. Много се теже задобија својина на једној ствари него што се она губи. Практично, питање је чисто процесуалне природе. Зависи, да ли извесно лице жели да му се призна право својине на једном предмету или жели да се користи застарелошћу, т. ј. невршењем права својине од стране господара на једној ствари.

III Поред других начина за стицање својине ова се може прибавити и одржајем. Онај који тражи да му се призна право својине на једној ствари — непокретном добру, мора да испуни ниже наведене услове.

Законодавац нам вели, да се застарелошћу само онај може користити, који је за прибављање ствари способан да једну ствар држи на дуже законом опредељено време и да је то држање законом, поштено и чисто од сваког лукавства и преваре и да је непрекидно (§ 926 срп. гр. зак.).

а — Потребна је државина објекта. Фактична власт на једној ствари. Имати је у својим рукама. Понашати се према њој као прави господар.

б — Државина ствари треба да је законска и поштена.

Поштен држалац је онај, који једну ствар држи као своју. То је уверење држаоца да с правом држи једно добро, зато што му оно припада по једном од основа, за који он сматра да је по

УНИВЕРЗИТЕТСКА  
БИБЛИОТЕКА

закону дозвољен. Тако на пример, држалац може бити савестан иако је противзаконно дошао до државине ствари. Случај, кад је добро прибавио самовлашћем а он је у уверењу да је то била самопомоћ. Савесност држаоца треба да буде стална т.ј. од момента прибављања ствари па за све време држања односно тока застарелости. Држалац мора непрекидно да буде у уверењу да ствар поштено држи. Савесна државина престаје, када је држалац од правог сопственика судски на враћање опоменут. Савесност се код држаоца претпоставља, те зато на противнику лежи терет да докаже несавесност држаоцу. То ће се утврдити судском опоменом на враћање ствари или другим околностима и чињеницама из којих ће се посредно утврдити несавесност држаоца. Наравно, ово је предмет судске оцене, те ће се питање решавати од случаја до случаја.

Осим овога, држалац треба да има и правни основ по коме држи добро на коме жели одржајем да стекне право својине. Само својинска државина може одвести својини. Да би пак једна државина била таква, она поред осталих услова мора имати и законски основ прибављања: куповина, наслеђе и т. д. Државина може бити савесна а да не буде законска. Држалац може бити у уверењу да ствар држи као своју а да му основ прибављања није законски.

Сматрамо, да је по закону довољно да садањи држалац докаже правни основ по коме је дошло до државине објекта у питању. Дали је пак ранији држалац дошао до државине уредним начином, то је по правилу без утицаја на примену законског услова о коме је овде реч. Овде се не може применити начело, да оно што неко сам нема, не може ни другом дати. Зашто? Зато што законодавац вели, (§ 926 срп. гр. зак.) да само дугогодишња законска и поштена државина може одвести својини. Из чега излази, да је реч само о садашњој државини. Она се цени, да ли је по времену довољно трајала; по начину прибављања, да ли је до ње притежалац дошао уредним путем и по томе, да ли је држалац савестан или не. Као што видимо, елементи за одржај су у тесној вези само држаоца према добру чије се власништво жели да постигне одржајем.<sup>2)</sup>

Мислимо, да се поменуто начело о могућности да се пренесе на другога само оно што се има, може применити само у случају, ако се држалац позива и на ранију државину свога претходника. Према сопственику добра престанак његовог права на ступа, ако му се противстави пуноважан одржај. Према томе, такав одржај без обзира на сукцесију лица — држалаца спорног добра, како по основу прибављања државине тако и по вре-

<sup>2)</sup> Заступајући ово гледиште г *Мих. Јовановић*, Државина стр. 109, вели „да у односу на оно право којег је државина фактичност, не може бити речи ни о сукцесији код државине“. Даље, „зато што је државина само факат или стање једно у односу на право које се тамо врши, те ту не може бити речи о сукцесији, зато и прибављање својине државином долази као одржај у врсту оригиналног прибављања, при свем том што су државински односи узуквационе државине махом основи само деривативног прибављања својине, па се према томе, разликује транслативно и конститутивно прибављање одржаја.“

www.un  
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

мену трајања државине има се узети као целина. У том случају, пошто се државина садањег држаоца заједно са претходниковом државином истиче према појављеном сопственику, није од утицаја основ прибављања садашњег држаоца, већ претходника. То је и разумљиво. У ствари према појављеном власнику имамо само један одржај. У осталом, на урачунавање државине ранијег држаоца — правног претходника садањег држаоца, овлашћује нас и § 941 срп. гр. зак.

Наслеђе је пуноважан основ за одржај. У овоме смислу изјаснила се и судска пракса. На то нас упућују и одредбе §§ 286 и 394 срп. гр. зак. По њима, ствари се прибављају законим начином. А то бива наредбом на случај смрти. Осим тога, смрћу једног лица, сва његова добра (права и обавезе, изузев личних) прелазе као наслеђе на другога.

Доказивање наслеђа дозвољено је и уверењем општинског суда. Код убаштињења основ одржају у наслеђу тврди општински суд на основу исказа сведока. Сматрамо да је ово довољно. Код одржаја, главно је утврдити несумњиву непрекидну државину за законом опредељено време. Правни основ треба учинити вероватним. Од пресудног значаја је за стицање својине одржајем чињеница, да неко за дужи низ година непрекидно показује вољу да добро држи у своје име — да се појављује као прави господар. А да је се као такав могао понашати, зар није довољно, да га нико у томе није спречавао, а он са основом веровао да је оно његово, будући да га је наследио. У осталом, распоредна решења по заоставштини не доносе се увек. Оне су последица распре о наслеђу или ако наследник жели да отуђи наслеђено имање, па му треба доказ о наслеђу. У том случају, јасно је, да ако се записива право својине на наслеђу а доказ о својини имања (тапија) гласи на оставиоца, мора такав преносилац поднети пуноважан доказ о наслеђу.

Ако је одржају основ наслеђе онда сматрамо, да је таква државина законита, без обзира да ли је заиста наслеђено добро било својина оставиоачева. У самом том акту наслеђа, даље, да држалац ужива спорно имање као наслеђе — постоји законски основ државине, будући, да је наслеђе уопште несумљив основ за прибављање својине, како смо малочас навели.<sup>3)</sup>

Законски основ је свако законом дозвољено прибављање, без обзира да ли је сам правни посао ваљан.<sup>4)</sup> Куповина је правни основ за државину. Без утицаја је, што је продаја извршена од несопственика или неспособног лица за закључење правних послова. Од значаја је, да је држалац могао, објективно узевши, бити у уверењу, да добро држи правично. То се његово уверење сваким даном појачавало, будући да га за дужи низ година нико није узнемиравао, тако, да по навршетку двадесет четири године — он стиче и право да тражи да му се на основу одржаја призна својина на одржаном објекту.

<sup>3)</sup> Види о томе расправу г. М. Јовановића, Државина стр. 115.

<sup>4)</sup> Тако Андра Ђорђевић, Систем приватног права. Пос. део књ. II св. I стр. 42.

WWW.UNILIB.rs — Државина треба да је чиста од сваког лукавства и преваре. Државина заснована на сили, лукавству или превари не може одвести својини без обзира на време трајања. По правилу, законски основ државине искључује силу или превару као начине којима се може доћи до државине ствари. Те према томе, ако се докаже правни основ државине, онда је тиме утврђено и непостојање наведеног услова. Међутим, често треба двојити законски основ од силе која је употребљена да се до државине дође. Узмимо, да је држалац куповином добио добро на уживање. Основ његовог прибављања је куповина којој је следовала и предаја добра. Али, не мора свакој куповини следовати и предаја. Узмимо, да купац не добије државину ствари од продавца, ма да је по уговору она била условљена. Купац за добијање купљеног добра употреби силу. Шта онда имамо? Ова државина има за основ куповину, али је манљива, јер је дошла у руке држаоца силом, коју је држалац употребио, верујући да је на њу имао право. Овакав држалац не може се позвати на пуноважан одржај, јер он треба и да није вициозан. Појављени власник добра или претендент на исто са успехом ће истаћи држаоцу приговор о манљивости његове државине, односно одржаја на основу кога жели да му се призна право својине.

г — Најзад, за одржај потребна је дугогодишња непрекидна државина спорног објекта. Наш законодавац тражи двадесет и четири године. Ако су у питању државна, општинска или црквена добра, онда је потребна дужа државина или ако је противник, господар спорног предмета ван своје отаџбине а без своје кривице онда се то проведено време ван земље удваја.

Државина треба да је непрекидна. Њу треба да докаже држалац.

Да закључимо, одржајем се може стећи својина под условом да је државина трајала непрекидно за време од двадесет и четири године, да је законска и савесна. Као што видимо, држалац који захтева да му се призна право својине на извесном добру, мора да докаже како дугогодишњу државину, тако и законски основ и савесност.

IV — Друкчија је ситуација за држаоца ако је стављен у положај туженога у спору. Онда се у правом смислу речи примењује застарелост.

У таквом случају, тужилац треба да докаже, прво, своје несумњиво право својине на спорном предмету. На пример, тапијом. Али то није довољно. Ако му тужени — држалац спорног имања истакне приговор о застарелости, онда се то мора узети у оцену. И ако тужени докаже, да спорни објекат држи непрекидно двадесет четири године, онда је и поред тужиоцеве тапије јачи у праву својине на спорном имању од овога. Ово долази отуда, што се на тужиоца примењују законске одредбе по којима се застарелошћу губи право својине ако се оно за двадесет и четири године не употреби или за толико времена противу туђег присвајања ништа не чини (§ 980а срп. гр. зак.). Тужени у овом случају није дужан да доказује савесност државине. Она се претпоставља (§ 223 срп. гр. зак.). Ово би био најделикатнији случај за држаоца. Иначе,

много се чешће дешава, да тужилац не може да докаже своје несумњиво право својине на спорном објекту. Чим тога нема, онда је јачи држалац па макар и немао дугогодишњу државину — будући да се савесност претпоставља. Често је судска пракса у овоме питању погрешна. Наиме, или се пребаци терет доказивања о основу прибављања државине на туженог, или се изискује од њега да докаже непрекидну државину. Често ранија државина односи над садашњом државином. У ствари, решава се у спору поведеном за својину, државински спор.

У овоме што смо казали о својинској тужби, треба правити разлику кад је реч о тужби за повраћај својине и о убаштињенју. О првом случају говори § 218 и § 219 срп. гр. зак. Ако тужилац успе да докаже своје право својине на спорном предмету као и да га тужени безправно држи, онда ће суд то његово право констатовати пресудом. Последица тога је осуда туженога на повраћај имања. Но таква пресуда не веже трећа лица. Она вреди само за странке. Ово долази отуда, што циљ тужбе и није био да се утврди тужиочево апсолутно право својине према свима, већ само према туженоме. Даље, тужени може својом невичношћу изгубити парницу. Најзад, спор ће се пресудити према поднетим доказима који у многоме зависе од странака. На против, код убаштињења другојачији је захтев молиоца, па према томе и поступак да му се изда несумњив доказ о његовом праву својине на извесном објекту. Да би суд удовољио овоме захтеву, он се и по званичној дужности упушта у оцену свих потребних елемената за стицање својине. Осим тога, очекује путем публикације, евентуалне приговоре трећих лица, које такође мора узети у обзир.

Ми разумемо, да се по нашем позитивном српском праву, својина може стећи одржајем. У том случају, такав прибавилац мора доказати све потребне реkvизите за прибављајућу застарелост. Сама неупотреба права својине на једној ствари, није услов за њено губљење. Својина као апсолутно право је незастариво, али се може изгубити, ако на супрот неупотреби, постоји воља држаоца, да спорни објекат држи у своје име за време од двадесет и четири године. За аквизитивну застарелост примењују се одредбе §§ 926 и 929 у вези §§ 200 и 201 срп. гр. зак. За екстинктивну застарелост вреди одредба § 930-а у вези § 223 срп. гр. зак.

V — Имајући у виду напред изложена гледишта по питању примене законских одредаба које се односе на аквизитивну и екстинктивну застарелост, изложићемо неколико типичних случајева и изнети предлоге каква би одлука требала по њима да се донесе.

Пример: Тужилац тврди да му тужени безправно држи спорно добро. Тражи да се држалац истисне. Као што видимо, тужилац наводи, да на спорном објекту полаже право својине и по том основу истиче тужбени захтев. Значи, примио је на себе да докаже две чињенице: Своје несумњиво право својине и да спорно добро тужени, према томе, безправно држи.

Ово је својинска тужба. Захтев за повраћај својине (§ 218 и § 219 срп. гр. зак.). Ако тужилац не докаже својину на спорном добру — биће одбијен од тражења. Ранија државина тужиоцу не може користити, јер се сваки држалац сматра за поштеног држаоца.

Пример: У продужењу првог примера. Ако тужилац докаже право својине на спорном добру (тапијом), али му тужени истаке дуггодишњу државину (24 године), ипак ће тужилац бити одбијен од тужбеног захтева.

Овде се има применити одредба § 930 а у вези § 223 срп. гр. зак. Тужени је застарелошћу стекао право својине. Управо, тужилац је протеком времена изгубио право својине на спорном добру, будући, да је тужени истакао застарелост. Довољна је дуггодишња државина, пошто се савесност претпоставља, а доказивање законског основа није потребно. У овоме смислу имамо и одлуку Опште седнице Касационог суда у Београду бр. 11072 од 1931 године. У овом спору, тужилац се одбија од полагања права својине на спорном добру. Тужени и даље остаје на овоме. Али, ако такав држалац жели да му се право својине призна и према трећим лицима, то јест, да се то његово право уведе и у јавне књиге, онда ће бити дужан да докаже пуноважан одржај. Изречена пресуда веже само њега и тужиоца.

Ово гледиште није опште примљено. Једни налазе, да уопште одредба § 930 -а срп. гр. зак. не може да се примени на својину, будући да је својина незастариво право.<sup>5)</sup> Други пак веле, да се ипак таквом држаоцу може са успехом истаћи приговор о манљивости државине. Најзад, трећи налазе, да се за примену § 930-а срп. гр. зак. тражи само протек времена а не и државина од двадесет и четири године.

Ми се највише приближавамо овом трећем гледишту, али нас дели налажење што сматрамо, да држалац мора за успех свога приговора о застарелости према појављеном власнику доказати своју непрекидну законом тражену државину. На ово нас упућује законодавац, који вели, да власник добра ако за двадесет и четири године ништа не чини противу туђег присвајања, право му застарева. Значи, потребно је да се на супрот неупотреби од стране својинара стави туђе присвајање — држање спорне земље. Пре момента тога присвајања од стране држаоца не може се ни узети, да је власник пропустио да се противу туђем присвајању, јер га није ни било.

Али с друге стране, по протеклу потребног времена за застарелост без вредности је, ако појављени власник докаже манљивост државине туженога или немање законског основа, јер се овај користи чињеницом, да власник ништа није предузео за дужи низ година да га спречи у присвајању његовог добра. А осим тога, кад законодавац дозвољава, да и поред власника неко други његово добро присваја и овај ништа противу тог присвајања не чини, зар се из тога не да закључити, да туђе присвајање, поред несумњивог власника, може бити махом против закона. Сматрамо, да овамо треба тумачти § 930-а срп. гр. зак. којим се може користити сваки држалац. Другојачија је ситуација ако се држалац жели да користи одржајем. Онда само законска и савесна државина може одвести временом својини. У случају пак § 930-а срп. гр. зак. протеком времена, не противљењем од

<sup>5)</sup> Др. Лаза Марковић, Грађанско право стр. 435.

стране власника за време које закон тражи, престаје његово право на даље уживање права својине на заузетом добру.

Не конструише се овде на неправу право, те да манљива државина не може одвести својини, већ на чињеници, да држалац несметано фактички ужива и располаже добром а власник га ни за двадесет четири године у том није спречио. Тиме се је угасило његово право да се даље сматра сопствеником на добру, које је за све ово време препустио другоме па и заузимачу. Противно овоме налажењу, узело је Одељење Касационог суда у Београду одлуком својом бр. 910 од 1927 год. По овој одлуци, својина је досуђена тужиоцу, мада је тужени имао дугогодишњу државину само зато, што је некада спорно имање било одузето њиховим тужиоцевим правним претходницима од тужених, односно њихових правних претходника.

Пример: Од спорног добра А има тапију. Добро у питању притежава С. Држалац по истеку двадесет четири године државине објекта може истаћи застарелост појављеном сопственику. Али узмимо, да је А после двадесет година неупотребе добра (постоји државина С-а) пренео своје право својине на В. Овај пак после десет година од куповине обраћа се суду и тражи пресуду, да се држалац уклони са његовог добра. Вреди ли сада према сопственику В државина спорног објекта и то од тридесет година? Сматрамо да не вреди. Он треба према садањем сопственику да истакне државину од двадесет и четири године. Застарелост која је почела тећи према првом сопственику а у корист држаоца прекинута је преносом (код суда) на новог сопственика. Пренос се врши јавно. Та јаност везује сва трећа лица. Те према томе, као што се службеност не може стећи застарелошћу противу онога, који је ослањајући се на јавне књиге, прибавио баштинско добро без терета, тако исто ни »терет« који под видом државинске застарелости тече противу првог сопственика, не може ићи на штету новог власника. Ово зато, што је он прибавио добро пре истека времена застарелости према правном претходнику, т. ј. у двадесетој години неупотребе односно противникове државине. Дакле, постао је господар добра — у времену када је оно још увек припадало власнику. Приговор о застарелости тада је био без вредности. Преносом, В је постао сопственик добра. У односу на ово, он има сва права која му закон даје. Право употребе добра хтео је остварити после десет година од куповине — на шта је по закону потпуно овлашћен, јер је према њему приговор о застарелости без вредности управо, према њему је почео да тече тек од дана када је он постао власник добра.

Налазимо дакле, да је неупотреба права везана за личност носиоца тога права. Ако власник добра то своје право за једно дуже законом опредељено време не врши, а за то исто време други држи спорни објекат, право је и логично закључивати, да је тиме оправдана претпоставка, да је се дотадањи сопственик дизаинтересовао за добро а на другој страни једно фактично стање треба признати за правно.

Пример: Ранији држалац докаже сведоцима да је имао државину спорног добра двадесет четири године по основу на-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

слеђа. Сада и држалац има петнаест година у државини спорни објекат. Налазимо, да је јачи држалац. Ранија државина иако двадесетчетворогодишња, је стање коме се на супрот ставља садања државина. Претпоставка је, да је она законска. Тужилац треба противно да докаже (чињеницу заузећа, силе, преваре и т. д.). Доказана манљива државина туженога искључиће га из државине.<sup>6)</sup> Сâм пак ранији одржај није довољан. Шта више, то и није одржај, јер тужилац на основу тога, што је раније држао извесно имаће двадесет четири године по законском основу не може се на томе имању убаштинити, већ одржај треба да постоји у моменту захтева за убаштињење. Одржајем се једно фактичко стање претвара у правно, а убаштињењем се то и констатује. Ова потврда од стране суда чини држаоца сопствеником спорног добра према целом свету. У овоме смислу се и судска пракса претежно све више изјашњава.<sup>7)</sup>

VI Стварне службености претстављају ограничење господара послужног добра у корист власника повласног објекта. И стварне службености се прибављају оним истим начином, као што се сопственост различитих ствари или добара добија (§ 342 срп. гр. зак.). А у § 340 срп. гр. зак. вели се, да се службеност оснива и на застарелости.

Стварна службеност се дакле, може прибавити одржајем. Према томе и овде је потребна непрекидна законска и поштена двадесетчетворогодишња државина — употреба службености. Али за разлику од својинске застарелости, која се не губи само неупотребом, већ је потребно, да јој се на супрот стави пуноважан одржај противника, службеност се губи и сâмом неупотребом за двадесет и четири године. То је и разумљиво. Ако се право својине на једном добру не употреби за време од двадесет и четири године, онда оно самим тим не губи власника и не постаје свачије већ и даље остаје сопственост ранијег господара. Овакво схватање води реду ствари који данас влада. Од неупотребе права својине на извесном добру — ако му на супрот не стоји одржај другог лица, нико нема користи. Логично је и право, да неупотребљено добро за речено време и даље остане власништво господара из почетка времена неупотребе. На против, службеност претставља трпљење за господара послужног добра. Другим речима, послужно добро је оптерећено службеношћу повласног добра. Његов власник је ограничен у вршењу свога својинског права. Према томе, ако сопственик добра за једно дуже законом опредељено време не искоришћује своје право службености на послужном добру — онда је логично, да је он самом неупотребом а с обзиром на приговор господара послужног добра о застарелости (§ 930а срп. гр. зак.), изгубио даље право службености на послужном добру. Престанак службености услед застарелости користи господару послужног добра. Тиме се легализира једно

<sup>6)</sup> Одељење Апелационог суда у Београду са већином гласова недавно је довело одлуку у овом смислу.

<sup>7)</sup> Да је јача садања државина постоји одлука Одељења Касационог суда бр. 10691/1927 год. У смислу нашега гледишта дати су против разлози Одељењу К. суда. Те ће ово питање бити решено и пред Општом седницом. АС. бр. 1803/35.

мучно и незгодно стање по вршење права својине на послужном добру. Власник овога поново стиче потпуну власт на овоме. Његово је добро ослобођено терета. У овом последњем случају, власник послужног добра треба да докаже неупотребу права службености за време од двадесет четири године.

Ако господар повласног добра сматра да на извесном добру има права службености, а оно му се оспорава од власника послужног добра, може га и код суда тражити да му се призна (§ 386 срп. гр. зак.).

Исто тако, ако је право службености забележено по јавним књигама, по истеку двадесет четири године неупотребе, сопственик послужног добра може тражити да се тај терет са његовог имања скине.

Службеност се дакле као и својина прибавља одржајем а губи се простом неупотребом — што код својине није случај.

Раније већ поменуту одредбу §-а 948 срп. гр. зак. нарочито можемо применити код службености. Ту се каже, да право које се застарелошћу добија, не може ономе на штету служити, који је, ослањајући се на књиге, баштинско добро без терета — бремена себи прибавио.

---

## **ПЕТА РЕДОВНА ГЛАВНА СКУПШТИНА САВЕЗА АДВОКАТСКИХ КОМОРА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ**

*Извештај са пете редовне главне скупштине Савеза адвокатских комора Краљевине Југославије*

На дан 26. маја 1935. год. одржана је пета редовна главна скупштина Савеза адвокатских комора у Сплиту, у просторијама Трговачке коморе.

На овој Скупштини Савез комора и Новосадску адвокатску комору представљали су претседник г. Др. Стеван Адамовић и секретар г. Др. Никола Николић. Сплитску комору представљали су г. Др. Рихард Бај, претседник и г.г. Др. Јосип Барбиери, Др. Антун Церинео, Др. Ловро Церинић, Др. Вијо Крстуловић и Др. Иван Царић чланови одбора. Загребачку комору представљали су г. Др. Светозар Ивковић потпретседник и г.г. Др. Хуго Кон адв. из Загреба, Др. Матија Белић адв. из Ђакова, Др. Анте Краљић адв. из Сушака, Др. Људевит Шолц адв. из Вараждина, Др. Мирослав Видман и Др. Мирослав Вранић адв. из Загреба. Београдску комору представљали су Г. Милан Драговић заменик претседника и г. г. Милан Живадиновић и Др. Видан О. Благојевић адвокат из Београда. Љубљанску комору представљали су г. Др. Рудолф Кривич заменик претседника и г. Др. Антун Урбанц адв. из Љубљане. Сарајевску и Подгоричку комору заступао је г. Др. Рихард Бај а Скопљанску комору г. Милан Драговић.

Претседник г. Др. Стеван Адамовић у споразуму са Скуп-

штином одређује за деловођу г. Др. Јосина Барбиери, а за овераче записника г. г. Др. Антуна Церинеа и Др. Ивана Царића.

За овим претседник г. Др. Адамовић одаје пошту Блаженопочившем витешком Краљу Александру Првом Ујединитељу, подвлачећи да је од 6. јануара, заслугом Блаженопочившег Краља, адвокатски ред добио савремен закон, аутономију и слободу избора својих часника, што је у овоме периоду била веома ретка појава. Поздравља Његово Величанство Краља Петра II и тражи овлашћење од Скупштине да Му пошаље поздравни телеграм, што је једногласно на Скупштини прихваћено.

На позив претседника секретар г. Др. Николић чита извештај пословног одбора за 1934.—1935. год. а благајник г. Живадиновић чита извештај о рачунима — издацима и приходима са прорачуном за наредну годину.

Оба извештаја и предлог прорачуна примљени су једногласно.

Претседник г. Адамовић извештава Скупштину да ће се од 5.—7. јула одржати годишња скупштина Међународног савеза адвоката у Брислу и да је Савез добио позив ради учествовања. Предлаже да се одреде делегати. На питање г. Милана Драговића да ли ће у Брислу председавати г. Др. Драгутин Јанковић, претседник Међународног савеза, г. Др. Адамовић одговара да је разговарао са г. Др. Јанковићем и да му је он том приликом изјавио да ће ићи у Брисл и да ће председавати Скупштини Међународног савеза адвоката.

Г. Др. Бај тражи објашњење и моли да се у томе погледу постигне споразум са г. Др. Јанковићем, о томе, да ли он с погледом на свој садашњи положај и на факат да није више адвокат, може председавати Скупштини у Брислу. Али независно од тога предлаже да се одреде делегати како Савеза тако и наших Комора. У истом слисду говоре г. г. Др. Ивковић и Живадиновић, па је после тога решено да претседник Савеза са представницима Комора у Београду, Загребу и Љубљани, присуствује Скупштини у Брислу и заједно са свима делегатима представља Југословенске адвокате.

Г. Живадиновић предлаже да се улог у Савез повећа за сваког адвоката од стране Комора на 5.— динара да би се прикупила потребна материјална средства ради помоћи делегатима која се одређује на 2.000.— дин. највише, што је једногласно прихваћено.

Претседник г. Др. Адамовић предлаже за претседника Савеза г. Др. Рихарда Баја претседника Сплитске коморе, што је једнодушно прихваћено. Поздрављајући делегате и захваљујући Коморама за свесрдну помоћ, коју су њему као претседнику указивале при раду на добро свих адвоката, у дужем говору истиче значај адвокатског реда за државу и правосуђе. Сиromашни у броју, адвокати су богати у снази и традицијама слободе. Поздравља све делегате и жели успешан рад, па предаје претседништво новом претседнику г. Др. Рихарду Бају, који се у име адвоката Сплитске коморе и своје, захваљује на почастима.

Г. Др. Видан О. Благојевић у име делегата захваљује се г. Др. Адамовићу на заузимању за адвокатски ред. Каже да су све Коморе у њему имале достојног преставника који је се у борби за професионална питања залагао највише што је могао и да је показао резултате, који се морају поздравити.

Г. Др. Антун Урбанц реферише о адвокатској тарифи.

У дискусији г. Др. Видман налази да не треба лимитовати код адвоката суме на име награде, јер се то нигде у иностранству не чини. С погледом на тешко стање у коме се тарифа налази, предлаже да се нова тарифа не доноси већ да остане по старом.

Г. Др. Кривиц предлаже да се усвоји компромисни предлог.

Г. Драговић жали што изгледа да компромисни предлог, донет после дуге дискусије и у пуној сарадњи делегата адвокатских комора и делегата Господина Министра правде неће бити прихваћен од Г. Министра правде. Тражи да се интервенише код Г. Министра правде у смислу прихватања компромисног предлога и предлаже да се у томе смислу донесе резолуција. Са овим се слаже и г. Др. Урбанц.

Г. Др. Шулц налази да претходно треба расправити питање да ли да се форсира компромисни предлог или да се приме евентуалне измене о којима говори г. Др. Кривиц у своме реферату, али је зато да се тарифа у сваком случају донесе.

По овом питању, једнодушно је донета следећа резолуција:

„Савез адвокатских комора Краљевине Југославије на својој Петој редовној годишњој скупштини у Сплиту од 26. маја 1935. год., примивши к знању реферат о јединственој адвокатској тарифи г. Др. Антона Урбанца делегата Адвокатске коморе у Љубљани, тражи, да г. Министар правде изволи без одлагања потписати и објавити компромисни нацрт адвокатске тарифе како је био расправљен и утврђен на конференцији референата г. Министра правде и делегата Савеза Адвокатских комора у Београду на дан 4. фебруара 1935. год.

„Савез Адвокатских комора при доношењу ове резолуције имао је у виду фактичке, опште привредне и господарске прилике земље, заштиту минимума егзистенције адвоката као таквих и као пореских субјеката, неопходност објективног мерила за судове при примењивању јединственог грађанског парничног поступка за целу државу као и потребу једнообразне привредне сигурности адвоката и њихових странака.

„С тога ма какво отступање од компромисне основе јединствене адвокатске тарифе угрозило би интерес правног поретка у држави, адвокатског реда и странака.“

Г. Др. Урбанц предлаже да се ова резолуција преда преко нарочитих делегата Г. Министру правде, што је одлучено с тим да Г. Др. Урбанц и даље води преговоре са преставницима Г. Министра правде односно тарифе.

Г. Милан Живадиновић чита свој реферат о чланским улозима и неуредним члановима — Комориним дужницима, који је

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

примљен са дужном поштом референту који је уложио велики труд при саставу овог реферата.

По предлогу резолуције Г. Живадиновића говори Г. Др. Видман, који предлаже да се резолуција тако састави како ће се само учинити препоруке Коморама а не и формални закључци јер су Коморе независне у своме раду.

Претседник Г. Др. Бај објашњава да је од стране Г. Живадиновића поднет само предлог за резолуцију, да резолуцију треба донети без обзира на форму.

Г. Живадиновић објашњава да према чл. 3. Правилника за Савез адвокатских комора може бити оваквих закључака, па с тога предлаже да Савез предложени закључак донесе.

Г. Др. Адамовић излаже да је Комора у Новом Саду брисала адвокате који не плаћају улог у Пензиони фонд али то није прихватио Касациони суд, па с тога дредлаже да се у резолуцији унесе сходна одредба по овом питању.

Г. Др. Шулиц одаје признање г. Живадиновићу за његов реферат који је врло добар и комплетан и предлаже да се то нарочито подвуче на Скупштини. Излаже да је у Загребу било велике опозиције против кажњавања адвоката због неплаћања коморског приреза и улога у Пензиони фонд. Налази да Савез не може доносити закључке али да мора заузети свој став по овом питању у резолуцији где ће се препоручити Коморама како да у овом случају поступе.

Г. Др. Царић изражава се похвално о извештају. Налази да колегама не треба отворити стечај због неплаћања коморских приреза и пензионих улога, као што је то био случај у Скопљу, јер то може изавати рђав утисак како на колеге тако и на власт.

Г. Др. Видман говори у истом смислу као и г. Царић. Стечај је веома тешка мера. То не спада у надлежност Комора. Резолуција да се састави у виду мишљења и препорука.

Г. Живадиновић поново објашњава да треба прихватити предложену резолуцију јер се само на тај начин могу постићи корисни резултати.

Г. Др. Ивковић налази да не треба одређивати период времена за санкције и да у томе погледу не треба саставити резолуцију.

Г. Живадиновић објашњава да је ову одредбу ставио због тешког стања у коме се адвокати налазе.

Г. Др. Шулиц предлаже резолуцију. Објашњава да су Коморе слободне да одреде рок за исплату заосталих доприноса, а да треба предузети дисциплинске мере против неуредних адвоката.

Г. Драговић одаје признање г. Живадиновићу за реферат. По овом питању Савез није судија, али не прави питање од форме резолуције или закључка. Мишљења је да сваки члан треба да плаћа Комори с погледом на платежну моћ, а свака је Комора слободна да одреди мере против неуредних чланова и да у том погледу Савез може да учини сугестије, али да не треба утврђивати рокове.

Г. Живадиновић налази да предложена резолуција г. Др. Шолца може бити ефикасна. Предлаже да у заједници са њим састави дефинитивну резолуцију што је прихваћено.

Г. Др. Рихард Бај говори о маркама на адвокатским актима, што је уведено у Румунији. То би се у циљу повећања прихода Комора могло и код нас увести. Упознаје делегате о мерама које је Сплитска комора предузела у погледу наплате улога. У томе погледу створене су три групе чланова: до 35 година, преко 35 до 55 година и преко 55 година. Предузете мере успеле су за 50%. Онима који су у заостатку треба дати могућности да у роковима тачно одређеним без тешкоћа, плате заостале улоге. Нови пак чланови морају бити врло уредни, јер се у Комору не могу уводити они чланови који немају никакве имовине, пошто падају на терет фонда. Нови чланови морају одмах да плате улоге и ако то не учине у року од три месеца, предлаже да их Коморе бришу. У томе смислу предлаже да се састави резолуција. Неплаћање улога повлачи дисциплинске мере а заостатак дужи од три месеца треба да повлачи брисање.

Г. Драговић објашњава да је Пензиони фонд Београдске коморе морао у више махова да мења своја правила, усред неуредних чланова, како уредни чланови не би претрпели штете. Каже да су тамо увредене мере дале добре резултате. Предлаже с тога, да се учине потребне олакшице онима који су заостали са плаћањем, па ако ни после тога не буду уредни, да се према њима најстрожије поступи.

Г. Бај остаје при томе да се резолуција г. г. Шолца и Живадиновића допуни у томе смислу, да се казне неуредни чланови Коморе и Пензионог фонда.

Г. Др. Адамовић говори о томе да је плаћање Пензионом фонду социјална мера. Сви адвокати треба уредно да плаћају у Пензиони фонд а ако то неће, треба их натерати.

За овим је примљена једногласно следећа резолуција састављена од г. г. Шолца и Живадиновића.

„Савез Адвокатских комора Краљевине Југославије саслушавши исцрпан реферат г. Милана Живадиновића адвоката из Београда о чланским улозима и неуредним члановима — коморним дужницима, изражава једногласно мишљење да члан Коморе, који након поновљених опомена неће да удовољи својим платежним дужностима спрам Коморе, врши тешку повреду дужностима звања и нарушава част и углед адвокатског staleжа, те може да буде кажњен и најстрожијом дисциплинском казном.“

За овим је г. Др. Матија Белић адвокат из Ђакова, прочитао свој реферат о заступању адвокатском пред духовним судовима. Савез је једнодушно поздравио овај реферат и прихватио закључке г. референта.

На предлог г. Др. Видана О. Благојевића једногласно је одлучено да се рад Савеза комора до сада и од сада очува у виду књиге, коју би Савез објавио са досадашњим радом, с тим да материјал среде и објаве г. г. Живадиновић и Благојевић.

За овим је г. Др. Бај претседник закључио Скупштину поздравивши делегате и позвавши их да заједнички са осталим колегама из Сплита пођу на банкет приређен у част делегата.

Том приликом претседник г. Др. Бај поздравио је делегате који су дошли да виде лепоте Далмације и Сплита и да се боре

за адвокатски ред и слободу око којих су се сакупили тмурни облаци. Ако будемо сви заједнички радили на остварењу и заштити оправданих интереса адвокатског реда, тешкоће ће се отклонити. Г. Др. Адамовић у име делегата захваљује колегама из Сплита који су омогућили држање овогодишње Скупштине Савеза у Сплиту. Он ће и даље радити на заштити адвокатског реда и слободе, а у томе ће нови претседник Г. Др. Бај предњачити, коме сви треба да помогнемо у његовој новој дужности. Г. Др. Радица адвокат из Сплита говори у име најмлађих адвоката и моли Савез да заштити материјалне интересе адвокатског реда, који су неким новим законима угрожени, што нарочито тешко пада млађим адвокатима.

По том су делегати са колегама из Сплита обишли Марјан и Бачвице и у пријатном расположењу напустили Сплит уверени да су достојно заступали адвокатски ред и адвокатске интересе, у чему су им свесрдно помогли сплитски адвокати са претседником Г. Др. Бајом на челу.

*Милан Драговић, адв.  
Милан Живадиновић, адв.  
Др. Видан О. Благојевић, адв.*

#### ИЗВЕШТАЈ

*Пословног одбора Савеза адвокатских комора Краљевине Југославије за V. редовну скупштину, која ће се одржати у Силишу, 26. маја 1935. год.*

#### I.

На IV. редовној главној скупштини Савеза усвојене предлоге пословни одбор је извршио. Нарочито је развио живу и свестрану делатност по питању нове адвокатске тарифе, коју је Министарство правде спремало да изда. Пословни је одбор настојао да нова адвокатска тарифа буде у сагласности са достојанством адвокатског позива, а такође да буду њоме заштићени како морални тако и материјални интереси адвокатског staleжа. Пројекат новог Правилника и тарифе о наградама адвоката доставило је Министарство правде свима коморама на мишљење и стављање предлога. Савез адвокатских комора израдио је у име свих комора и у сагласности са овима јединствен противпредлог, који је заједно са примедбама свију комора достављен Министарству правде. На интервенцију Савеза т. ј. личним посетама код г. Министра правде и г.г. референата, предузето је од стране Министарства правде, да се коначна редакција нове адвокатске тарифе састави уз суделовање Савеза на тај начин, што су позвани делегати Адвокатске коморе у Београду, Љубљани и Загребу, да као сарадници учествују у послу г.г. референата Министарства правде око данашња коначног текста новог Правилника и тарифе. Овај је посао извршен у фебруару месецу 1935 г., но ступање на снагу новог правилника још није уследило.

Детаљан извештај по питању нове адвокатске тарифе под-

неће г. Др. Антон Урбанц, адвокат из Љубљане и то под тачком 7. дневног реда скупштине Савеза.

## II.

Пословни одбор затражио је од Министарства финансија опрост пензија адвоката и адвокатских удовица од рентовног пореза обзиром, да се примања пензионера Адвокатске коморе не могу сматрати рентом, већ неком врстом потпоре. По овом тражењу Савеза није уследила никаква одлука.

## III.

Поводом претставке Адвокатске коморе у Сарајеву у погледу пензионисања 10 судија окружног и апелационог суда и 4 државна тужиоца у Сарајеву, пословни је одбор исту у целости прихватио, те ју је уз препоруку доставио Министарству правде.

## IV.

На предлог Адвокатске коморе у Сплиту пословни је одбор образложеном представком умолио Министарство финансија, да предузме потребне кораке за измену § 7. Закона о изменама и допунама у Закону о непосредним порезима. Ову је своју молбу Одбор и усмено изнео лично г. Министру финансија, приликом заседања у Београду од 17. I. 1935. г. Том приликом је г. Министар финансија обећао, да ће у пореским системима учинити неке измене, међутим до измена горњег параграфа до данас није дошло.

Истом приликом када је учињена посета г. Министру финансија, пословни је одбор посетио г. Министра правде по предмету нове адвокатске тарифе. Тада је г. Министар правде изјавио, да поред праведног решења питања нове адвокатске тарифе, намерава да предузме и друге реформе у интересу адвокатског staleжа, споменувши као пример, укидање институција јавног бележничтва.

Такође је истом приликом пословни одбор посетио г. Министра пољопривреде г. Драг. Јанковића као бившег претседника Савеза, тражећи од њега, да пружи адвокатском staleжу, коме је и он припадао до скоро, своју потпору како по питању адвокатске тарифе, тако и у свим питањима, која се тичу виталних интереса адвокатског staleжа.

## V.

Поводом претставке Адвокатске коморе у Сплиту ради укидања одредбе у Правном поступку за судове у православној цркви, којом се забрањује адвокатима заступање на рочиштима, пословни је одбор упутио претставку Министарству правде, тражећи, да се ови прописи измене односно укину будући, да су у опречности са постојећим позитивним државним законима. По овој претставци Савеза није уследила никаква одлука.

## VI.

На претставку Адвокатске коморе у Сплиту по питању наплаћивања рентовног пореза на потраживања адвоката, која потичу из њихове зараде, пословни је одбор сматрао за сувишно,

да предузме било какве кораке у предложеном смислу будући, да је Адвокатска комора у Новом Саду по истом овом питању упутила Министарству финансија образложену представку, поводом које је уследио овај одговор: »Према члану 68. Закона о непосредним порезима кад је утврђено, да постоји дуговински однос без обзира из каквог правног основа, постоји и приход подложен порезу на ренте. По овом пропису подлежи порезу на ренте и грунтовно осигурано потраживање, које по судским пресудама и решењима имају адвокати на име адвокатског трошка и хонорара. Оваково потраживање не би подлежало порезу на ренте само у случају, да је адвокату пореска основица одређена на основу веродостојних и уредних рачуна из књига, па се утврди, да је тај приход унет у поднете рачуне.«

#### VII.

Пословни одбор на својој седници од 8. IX 1934. г. а на предлог Адвокатске коморе у Новом Саду решио је, да се износ, који се у смислу Правилника пензионог фонда враћа адвокату код прелаза из једне коморе у другу, обрачунава директно између заинтересованих комора и исти исплаћује пензионом фонду оне коморе, у коју дотични адвокат прелази.

#### VIII.

Савез адвокатских комора био је заступљен на Конгресу правника Краљевине Југославије, који је одржан у Загребу 7—9 септембра 1934. год.

#### IX.

Међународни савез адвоката са седиштем у Бриселу одржаће овогодишњи Конгрес 5.—7. VII. 1935. о чему ће г. претседник Савеза поднети скупштини посебан извештај. Пословни је одбор предузео мере, да се Међународном савезу адвоката достави на име чланског улога за ову годину 1000 фр. франака.

#### X.

Поводом трагичне смрти Блаженопочившег Витешког Краља Ујединитеља Савез је положио венац на највиши одар и одржао Комеморативну седницу у Београду. На изјављеном саучешћу Савезу од стране Савеза пољских адвоката из Варшаве изражена је захвалност.

#### XI.

Пословни одбор изржава овим путем своју захвалност свима онима, који су суделовали у његовом раду и који су га помогли у извршењу његовог задатка.

Секретар:

Др. Николић Никола с. р.

Претседник:

Др. Адамовић Стеван с. р.

## ПРИХОДА И РАСХОДА САВЕЗА АДВОКАТСКИХ

ПРИХОД

од 27. маја 1934. год.

Датум	НА ИМЕНОВАЊЕ			Свега	
		Динара	п.	Динара	п.
1934.	Пренос салда од 27. маја 1934.				
	Каса ... ..	1.680	—		
	Готовина на књижици код Државне Хипотекарне банке ... ..	6.000	—	7.680	—
1935.	Адвокатска Комора — Загреб — разлика улога за 1933. ... ..	1.612	—		
	Адв. Комора — Београд — улог за 1934. ....	1.344	—		
	„ „ Лубљана „ „ 1934. ....	528	—		
	„ „ Нови Сад „ „ 1934. ....	2.655	—		
	„ „ Подгорица „ „ 1934. ....	70	—		
	„ „ Загреб „ „ 1934. ....	1.604	—		
	„ „ Сплит „ „ 1934. ....	322	—		
	„ „ Сарајево „ „ 1934. ....	366	—	8.501	—
	Камата на улог код Државне Хипотекарне банке од 1. I. 1934. до 1. VI. 1934. ... ..	435	—		
	Камата на улог код Државне Хипотекарне банке од 1. VII. 1934. до 31. XII. 1934. ....	123	—	558	—
				16.739	—

ПРО

## ПРИХОДА И РАСХОДА САВЕЗА АДВОКАТСКИХ

ПРИХОД

	НА ИМЕНОВАЊЕ			Свега	
		Динара	п.	Динара	п.
	Пренето ... ..			7.199	—
	Каса ... ..	1.599	—		
	Готовина на књижици код Државне Хипотекарне банке ... ..	5.600	—		
	Улози Адвокатских Комора: Београд, Загреб, Лубљана, Нови Сад, Сарајево, Скопље и Сплит а 2.— дин ... ..	14.000	—	14.000	—
				21.199	—

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.izv.gov.rs  
**ЧУН**

**КОМОРА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ ЗА ВРЕМЕ**

до 26. маја 1935. год.

**РАСХОД**

Датум	НА И М Е Н О В А Њ Е	Динара		Свега	
		Динара	п.	Динара	п.
1934.	Г. Др. Јанковићу за телеграм г. Дестре-у ...	358	—		
9. VI.	Г. Др. Перићу за А. Филаус — Дубровник ...	1.000	—		
	Фирми Т. Мраовић — за венац Њ. В. Краљу	2.000	—		
	Поштарина и др. ситни издатци у 1934. год.				
	Нови Сад ... ..	538	50		
	Поштарина и др. ситни издатци у 1934. год.				
	Београд ... ..	278	50		
1935.	За чек од 1.000.— фр. Фр. — улог међуна-				
	родном Савезу Адвоката ... ..	3.192	—		
	Адвокатској Комори — Нови Сад — враћен				
	вишак ... ..	1.593	—		
	Поштарина и други издатци од 1. I. 1935. год.				
	до 26. V. 1935. год. — Београд ... ..	580	—	9.540	—
	За пренос:				
	Каса ... ..	1.599	—		
	Готовина на књижици код Државне Хипоте-				
	карне банке ... ..	5.600	—	7.199	—
				16.739	—

**РАЧУН**

**КОМОРА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ ЗА 1935./36. ГОД.**

**РАСХОД**

	НА И М Е Н О В А Њ Е	Динара		Свега	
		Динара	п.	Динара	п.
	Поштарина и разни други издатци ... ..	1.300	—		
	Међународном Савезу Адвоката — улог за				
	1936. год. ... ..	3.200	—		
	Непредвиђено ... ..	1.299	—	5.799	—
	Пренос готовине за идући период ... ..			15.400	—
				21.199	—

УНИВЕРЗИТЕТСКА  
 ВИБЛИОТЕКА

www.ubd.gov.rs Др. Аншон Урбанц, адвокат — Љубљана

### О НОВОЈ АДВОКАТСКОЈ ТАРИФИ\*)

На прошлој скупштини Савеза Адвокатских Комора у Новом Саду било је речи о новој адвокатској тарифи, кад је се дознало да је у Министарству правде већ готов нацрт тарифе на коме треба да стави потпис само Г. Министар правде.

С обзиром на ову вест, интервенисао сам 2. и 3. јуна 1934. год. у Министарству правде код надлежног начелника и референта, који су ми изјавили, да тарифа неће бити издата, док адвокати не буду о њој упитани и саслушани у смислу § 28. Закона о адвокатима.

У месецу септембру Адвокатске коморе и Савез Комора примили су нацрт нове тарифе која би имала важити већ од 1. новембра 1934. год. за све судове. О овом нацрту је се расправљало на седници пословног одбора Савеза 29. септембра 1934. год. у Београду. Том приликом донет је једногласан закључак да свака Комора изради елаборат па ће сви елаборати бити предмет седнице, која је се одржала 21. и 22. октобра 1934. год. у Загребу.

На овој конференцији био је израђен познати противпредлог за све Коморе заједно у погледу тарифе, и ако је свака Комора појединачно одговорила на нацрт Правилника и на образложење Министарства правде.

На дан 13. новембра 1934. год. одржана је опет конференција пословног одбора Савеза у Београду, на којој су били делимично измењени предлози разних Комора.

Најзад, 4 фебруара 1935. год. одржана је конференција у Министарству правде, на којој је израђен компромисни нацрт нове адвокатске тарифе. Претставници Г. Министра правде том приликом су изјавили да ће овај компромисни предлог бити потписан непромењен од стране Г. Министра правде у најкраћем времену.

Адвокатски сталез би по овом компромисном нацрту изгубио прилично од онога што по садашњим тарифама имају адвокати у Далмацији и Словенији, Босни и Херцеговини. Тако на пр. у овим покрајинама код спорног предмета од 25.000.— дин. по постојећим тарифама хонорар би адвокатски износио 1.000.— дин., а по новом нацрту зарадило би се само 640.— дин. Ову жртву адвокати су учинили с погледом на опште привредне прилике у земљи као и на уверење да ће се спорне расправе у будуће боље хонорисати.

Савез и Коморе очекивали су са сигурношћу да ће Г. Министар овај компромисни нацрт без одлагања потписати и да ћемо тако после петогодишње борбе доћи до нове адвокатске тарифе, која има важити за целу државну територију.

Али, пошто је поднесен компромисни предлог чули су се гласови да Г. Министар неће да потпише компромисни нацрт и да се имају снизити тарифни ставови под 1., 2. и 3.

\*) Реферат г. Др. Урбанца, по споразуму са њиме, објављујемо у нешто измењеном стању.

Сада постоји у Министарству правде нацрт по коме је стављено:

У Тар. Бр. 1. лимит највише динара 200.—

У Тар. Бр. 2. награда се снижава, а до 1000.— дин. остаје 5%.

Преко 1.000.— до 2.000.— дин. 2%, по комп. нацрту 3%.

Преко 2.000.— до 30.000.— дин. 1%, раније 2%.

Преко 30.000.— дин. до 50.000.— дин. 1/2%, раније 1%.

Преко 50.000.— до 100.000.— дин. 2%, раније 4%.

Преко 100.000.— дин. 1%, раније 2%, али никад више од укупно 1.000.— дин., који хонорар адвокат прима код тужбеног захтева од 450.000.— дин.

У Тар. бр. 3. адвокатски се хонорар пење на двоструки износ из Тар. Бр. 2., и то за спорне расправе, призивни и ревизиски поступак, док је у компромисном предлогу предвиђени хонорар за призивни и ревизиски поступак био троструки и четвороструки, као што је то предвиђено у аустријској тарифи, која је служила нашем нацрту за узор.

У осталим ставовима остало је се при нацрту из фебруара 1935. год.

Мишљења сам да је нацрт, како је сада од Министарства правде израђен, неприхватљив с обзиром на сувише ниске ставове. Нарочито је тешко прихватити предвиђену награду за највећи број послова који се крећу између 2.000.— и 30.000.— дин., код којих је послова постигнут пристанак на 1/2%, док је остао у новом нацрту само на 1%.

Прихватљив је лимит у Тар. Бр. 2., пошто се ради у овом случају о једноставном послу. Прихватљив би био нацрт и у Тар. Бр. 3., што предвиђа и за призивни и ревизиони поступак само двоструки хонорар, пошто сам мишљења да је троструки и четвороструки хонорар сувише висок.

У своје време био је предвиђен такође лимит у Тар. Бр. 3., што је сада пало.

Према оваквом стању ствари, с погледом на ново стање ствари и на тенденцију да нова тарифа не сме да буде виша од ма које сада постојеће тарифе у држави, мишљења сам, да ову ствар не треба форсирати и да се причека са тим до наше скупштине, што сам изразио и у Министарству правде, па ми изгледа целисходно да са овом ствари треба застати док се поново не уреди у Министарству.

Примећујем још да је Адвокатска комора у Љубљани с обзиром на гласове из Београда, поднела Министарству правде једну опширну претставку 14. маја 1935. год. у којој је још једанпут упоређена далматинско-словеначка тарифа са тарифом из нацрта од фебруара. Том приликом приложили смо опсежне одговоре колега из Словеније на први нацрт Министарства, а приложили смо извештаје о раду свих судова на територији Апелационог суда у Љубљани, према којима има од свих парница само 15% контрадикторних пресуда.

Према оваквом стању ствари, адвокатска тарифа нема много изгледа да ће се повољно решити.

Ипак за сваки случај, предлажем да се прихвати следећа резолуција: Савез Адвокатских комора Краљевине Југославије на својој Петој редовној главној скупштини у Сплиту, узевши на знање реферат г. Др. Антона Урбанца, адвоката из Љубљане о новој адвокатској тарифи, тражи да Г. Министар правде изволи без одлагања потписати компромисни нацрт тарифе који је био двострано, једногласно и коначно утврђен и примљен на конференцији овлашћених делегата Г. Министра правде и Савеза Адвокатских комора у Министарству правде на дан 4. фебруара 1935. год. Скупштина стоји на становишту, да је нацрт са лимитом бр. 1. и 2. и са ставовима тарифе бр. 2. неприхватљив, јер би таква тарифа угрожавала опстанак адвокатуре у опште.

Милан Живадиновић, адв. — Београд

### **ЧЛАНСКИ УЛОЗИ И НЕУРЕДНИ ЧЛАНОВИ — КОМОРИНИ ДУЖНИЦИ**

Право Адвокатске Коморе да од својих чланова наплаћује сталне улоге, односно обавеза адвоката — чланова Коморе да ове улоге плаћају свој Комори, садржано је у § 43 под г) закона о адвокатима.

По истом законском пропису висину улога одређује Скупштина Адвокатске Коморе, а начин уплате улога прописан је у Пословнику сваке Коморе.

По доношењу Закона о адвокатима, Скупштине свих Адвокатских Комора у земљи, после извршеног конституисања 1929 год. одредиле су висину чланских улога чији је износ варирао с обзиром на број чланова уписаних у именик једне Адвокатске Коморе. У Коморама са мањим бројем чланова обично је бивао већи члански улог, и обрнуто Коморе на чијим територијама је већи број адвоката, по правилу, одређивале су ниже чланске улоге. Тако су се улози у почетку кретали од 300.— до 1.440.— динара годишње. Доцније су улози смањени и сада се крећу од 300.— до 480.— динара годишње.

Чланарина је установљена првенствено и у првом реду за покриће издатака за правилно функционисање Коморе, а затим и за добротворне сврхе адвокатског staleжа. Осим чланарина, наше Коморе немају никаквих других прихода, нити уживају какву материјалну помоћ, ма у ком облику, од Државе.

Адвокатске организације у другим земљама у Европи нису у истом положају. У многим државама, нарочито на Западу, адвокатске организације т. зв. барои чине саставни део суда, где имају своје канцеларије и снабдевају се потребним материјалом из судског економата. Оне су највећим делом ослобођене и других издатака као на пр. трошкова за плаћање особља, огрев, осветлење и т. д. На овој су бази организовани барои у Француској, Италији, Белгији и т. д.

Али и у овим земљама, адвокати су обавезни да бароима

плаћају сталне улоге. У Белгији тај улог износи годишње 300.— фр. за адвокате и 100.— фр. за приправнике, а предвиђене су санкције у виду суспензије и брисања из именика у случају доцње. У Швајцарској овај улог износи од 6.— до 20.— франака годишње, који улог адвокати скоро без изузетка редовно унапред полагају. У Француској улози су различити према броју уписаних адвоката у једном бароу. Не постоје никакве специјалне санкције у случају неплаћања, али према мишљењу које смо добили од председника Удружења Адвоката у Француској, пропуштање ове обавезе према бароу претстављало би дисциплински преступ.

Адвокати у Аустрији плаћају својим бароима на име улога од 200.— до 1.500.— шилинга, сразмерно приходима своје канцеларије које су приходе дужни да пријаве бароу. Овај улог обухвата у исто време и уплату за добротворне установе адвокатског staleжа. Поред основног улога, адвокати који држе приправнике плаћају и допуну улога, сразмерно броју ангажованих приправника. Ако адвокат не испуни своју обавезу на време, врши се егзекутивна наплата. Приликом ове наплате барои уживају иста права и привилегије као и држава за наплату пореза. — Скоро истоветан систем постоји и у Чехословачкој, где је улог 330.— чехословачких круна.

Барои у Турској највећим делом такође су смештени у судским зградама, али чланови су обавезни да плаћају улоге који износе, према важности бароа око 24.— турских лира годишње (у Смирни улог је 24.— лире).

У Бугарској, неуредан члан не може бити биран за часника у бароу, а подлежи и дисциплинском суђењу.

Адвокати у Енглеској не плаћају својим бароима никакве улоге. — Исти је случај и са адвокатима у Холандији. Међутим, овде барои са већим бројем адвоката, ипак, наплаћују од својих чланова извесне улоге, који у главном служе за добротворне сврхе. За наплату ових улога не постоји никаква санкција, али адвокати их редовно полагају. Члански улог при Хашком бароу износи 10.— флорина годишње.

У Румунији улог се одређује на почетку сваке године и то према материјалном стању сваког адвоката посебице. Улози се крећу од 290.— до 2.700.— леа годишње. Ако адвокат задоцни са уплатом три месеца, батоније га позива препорученим писмом да изврши уплату у року од 15 дана. У случају да се опоменути члан не одазове овом позиву, батоније, не позивајући поново овога адвоката, изриче казну брисања из именика. Оваква одлука одмах је извршна. Адвокат који је на овај начин избрисан из именика, има право само на рекурс Сталној комисији при Савезу Адвокатских комора. Ако се рекурс уважи, адвокат је дужан, пошто претходно положи све заостале улоге, да плати 500.— леа за нови упис и 1.000.— леа за диплому.

У Пољској члански улози износе од 100.— до 300.— злоти годишње према важности бароа. Неуредан члан предаје се дисциплинском суду који над њим изриче казну због повреде принципа професионалне етике.

Адвокати у Немачкој обавезни су да плаћају улоге својим

Коморама и то сразмерно према приходима своје канцеларије, чију су висину дужни редовно сваке године да достављају Комори. Поред основног улога адвокати су дужни да плаћају и додатке уложима. Основни улог креће се од 20.— до 60.— Р. М. Додатак износи 3% од порезе на приход. Овај додатак плаћају у мањем износу ожењени адвокати, пошто је и пореза за њих мања. Нарочита снижења порезе признају се према броју деце. Сем ових основних улога и додатака постоји још нарочити допринос за адвокатске собе у судовима и друге потребе у вези са овим. Овај допринос износи 6.— Р. М. годишње. У случају задоцњења са исплатом ма кога улога наплата се врши егzekутивним путем на основу платног налога који издаје секретар Одбора Коморе.

Баро у Луксембургу наплаћује од својих адвоката 75 луксембуршких франака годишње. Улог се троши у главном на одржавање библиотеке. Неплаћање улога третира се као тешка повреда сталешке дисциплине и кажњава се суспензијом и брисањем из именика.

\* \* \*

Наплата чланских улога у нашој земљи задавала је велике бриге и стварала знатне тешкоће свима Одборима Комора још од почетка конституисања. Тешкоће нису само у томе, што су Коморе врло често долазиле у неугодан положај да, услед слабог прилива улога не могу да одговарају на време својим обавезама, него и због тога, што се не може и не сме да дозволи да извесни њени чланови потпуно занемарују своју основну дужност према Комори као својој аутономној професионалној организацији.

Према добивеним извештајима од свих Комора у земљи, стање чланских улога у 1935 години стоји овако:

Редни број	Адвокатска Комора	Бројно стање адвоката	Годишњи улог	Процент неуредних чланова	Број чланова који нису платили ни један улог	Стање дужних улога 1935 год. Динара
1)	Београд	672	480.—	65%	5	668.696.—
2)	Загреб	802	480.—	50%	71	715.543.62
3)	Љубљана	264	300.—	6%		10.759.—
4)	Нови Сад	531	300.—	45%		527.275.—
5)	Подгорица	35	360.—	45%	11	35.000.—
6)	Сарајево	181	300.—			
7)	Скопље	180	480.—	66%	2	212.910.—
8)	Сплит	160	360.—	16%	2	23.000.—

Напомене: 1) Улог чланова Адвокатске Коморе — Нови Сад износи у ствари 900.— динара, али према буџету за потребе Коморе издваја се свега 300.— динара од сваког уплаћеног износа, а остатак служи за исплату посмртнине, која се од чланова не наплаћује посебице. — Према одлуци последње Скупштине, породици умрлог колеге исплаћује се из ових прихода на име

посмртнине 40.000.— динара. Ако је адвокат у задоцњењу са улозима више од годину дана, његова породица нема права на посмртнину.

2) Адвокатска Комора — Сплит наплаћује и додатак чланарине у случају да адвокат држи приправнике, и то за првог приправника 480.— динара, за другог приправника 960.— динара и т. д. за сваког даљег приправника двоструко.

3) Осим случајева неподагања ни једног улога од конституисања Коморе до данас, што се мора нарочито подвући, има доста примера, и то скоро код свих Комора, да су адвокати положили свега један или два улога, па су затим престали са уплатама, тако да сада дугују улоге за више од пет година.

4) Коморе су предузимале разне мере противу својих неуредних чланова. По правилу, све су Коморе слале позиве, опомене и тражиле наплату егзекутивним путем, а, по изузетку, предузимале су и дисциплински поступак.

Позиви и опомене, остали су највећим делом, без резултата. Није помогло ни ангажовање инкасаната, који су с времена на време употребљавани за наплату чланарине.

Наплате путем егзекуције иду доста тешко, јер су извршне власти често преоптерећене послом, а и сами чланови ометају извршење. У Београду један адвокат је поднео доказ да је целокупна покретност у његовом стану и канцеларији својина трећег лица. На територији Адвокатске Коморе — Нови Сад, приликом извршења, врло често су се појављивале излучне тужбе. Одбор Коморе у Подгорици морао је да обустави наплату путем егзекуције, јер су извршне власти тражиле велике предујмове. Адвокатска Комора у Скопљу била је принуђена да за свако тражење егзекуције интервенише код Банске Управе. Адвокатска Комора у Сарајеву, која најбоље стоји у погледу наплате улога, имала је такође тешкоћа приликом егзекуције, јер нису ретки случајеви да је извршење у стану и канцеларији остало без резултата, али и у тим случајевима Комора је дошла до резултата, вршењем егзекуције на готовини и драгоценостима, које су се нашле лично при дужнику.

Дисциплински поступак противу неуредних чланова предузимале су Коморе у Загребу, Љубљани, Сплиту и Новом Саду. Изрицане су новчане казне, казне укора и две суспензије (Љубљана и Нови Сад). Рад Дисциплинских већа по овим предметима тек је у зачетку. До сада је свега један предмет Љубљанске Коморе изнет пред Касационо веће, које је оснажило пресуду Дисциплинског већа. Овом пресудом адвокат је осуђен на новчану казну с тим, ако је не плати, или се егзекуцијом не буде могла наплатити, да му се обустави пракса за време од месец дана.

Најзад, Адвокатска Комора у Скопљу тражила је у два случаја и стечај, па је једног адвоката избрисала из именика, на основу § 36 Закона о адвокатима.

\* \* \*

Из напред изложених података може се, у главном, констатовати стање дужних улога, преглед броја неуредних чланова и

преглед разних мера које су Коморе против ових предузимале. Међутим, цифре нам показују да су предузете мере слабе и неефикасне. Стање је такво, да се са правом поставља питање даљег опстанка појединих Комора, а у вези са тим и поред тога, питање професионалне свести, дисциплине и солидарности наших колега.

Питање даљег опстанка појединих Комора поставља се као најозбиљније, јер су и поједини, до сада уредни, чланови престали да одговарају својим обавезама имајући пред собом многобројне примере неуредних чланова, према којима је Комора остала немоћна. Коморе, међутим, осим улога, других прихода немају, па ако и они престану или се сведу на минимум, Коморе неће имати више од чега да се издржавају.

Није претерано рећи, да се у вези са оваквим стањем поставља и питање професионалне свести, дисциплине и солидарности наших колега.

Деценијама адвокати у нашој земљи, нарочито у извесним покрајинама, борили су се, појединачно и удружени у адвокатска удружења и друштва, да, и ми по угледу на друге напредније народе на Западу, добијемо модеран закон о адвокатима. Радило се стално и пожртвовано да добијемо закон који ће осигурати аутономију адвокатском реду, признати адвокатуру као занимање јавног поретка и у вези са тим обезбедити адвокатима низ других права и привилегија. Да поменемо само борбу колега у Хрватској која је лепо оцртана у предавању поч. Др. Шиме Мациуре, бив. адв. из Загреба на Скупштини Правничког Друштва 16 децембра 1876 године («Одвјетник» 1930 стр. 109) и борбу адвоката у Србији која датира још од 1866 године, а приказана је у поздравној речи поч. колеге Милана Ст. Марковића на Скупштини Адвоката 29 августа 1886 године («Бранич» 1887 стр. 35). Осим ових, има још низ других докумената и доказа о истрајној борби неколико генерација у корист наше професије, која је борба, најзад, крајем трећег деценија овога века уродила плодом. На дан 29 новембра 1928 године добили смо нови закон о адвокатима, који је затим замењен данашњим законом од 17 марта 1929 године. Оправдани захтеви и жеље адвоката у главном су задовољени и с правом се могло очекивати, да ће после овога, адвокати пригрлити нови закон и чувати га будно од сваког прекршаја и гажења. С правом се могло очекивати, да ће убудуће адвокатски ред у нашој земљи, уживајући скоро пуну аутономију, кроз своје респективне Коморе, постати моћан фактор о коме ће се у јавном животу морати да руше све оно, што је великим трудом и многогодишњим напорима саграђено. Посредно и непосредно, они су можда и несвесно ишли ка уништењу Коморе чији нестанак би неминовно изазвао укидање Закона о адвокатима, а са тиме укидање и свих тешко стечених привилегија. Поједини чланови сећали су се Коморе и признавали је само онда, када је њима лично била потребна, иначе и ван тога, они су били готови да је на прилично недостојан начин критикују, па су ишли тако далеко, да су негирали потребу аутономије и егзистенцију самих Комора.

Имало би још по штогод да се дода и подвргне критици, могли би смо навести још велики број примера како се слабо цени и разуме наша аутономија, али ми намерно овде стајемо, јер иако звонимо на узбуну, хоћемо да верујемо да има спаса, да још није све пропало. Можда је оваквом стању узрок нови закон на који се нису сви навикли и са којим се још нису сви сродили. Можда је узрок и тешка економска криза која није могла мимоићи ни адвокате. Најзад, можда се узрок налази и у разним мерама предузетим за заштиту земљорадника које су донекле такође утицале на смањење рада и прихода адвокатских канцеларија.

Зато и са свих разлога треба и Коморе и њени чланови да се заложу и покажу добру вољу за проналажење нових путева и начина, како би се стање са обе стране побољшало. Морамо се постарати да нађемо такво решење да не избегне обавези нико који може да плати, а да се повремено ослободи обавезе и да се чак и помогне сваки онај, који је у немогућности, не својом кривицом, већ стицајем прилика, да одговара својој обавези. Као што смо већ навели Комора, поред осталог, има за дужност да из прихода од улога помаже своје чланове који су запали у тешку материјалну ситуацију, али она нити има средства да помогне невољне чланове, ако јој они чланови, који су у могућности не плаћају уредно своје улоге, нити може да зна за невољног, ако јој се он не обрати и не саопшти своју ситуацију, која га спречава да одговори својој обавези према Комори. Исто тако је крив члан који може да плати, а не одговара својој обавези, као и онај члан, који не може да плати, а о томе не извести Комору. Јер ако изврстан члан није у могућности да одвоји један динар или један и по динар дневно са своју професионалну организацију, он може и мора да нађе времена да једанпут месечно о томе извести Комору актом, који не подлеже никаквој такси.

Треба научити чланове да могу носити звање адвоката само ако се воде у имену Адвокатске Коморе и да у колико они игноришу Комору, да је Комора довољно јака и моћна, да их одстрани и брисањем из именика елиминише из реда адвоката.

У томе се углавном састоји цео проблем и то не само за наплату чланских улога, већ и за ауторитет Коморе, чији високи ауторитет значи у исто време, ауторитет целог адвокатског реда и сваког његовог члана посебице.

\* \* \*

У овоме реду идеја ми бисмо предложили да се убудуће предузме следећи поступак у погледу наплате чланских улога:

Пре свега треба расправити са члановима који нису положили ни један улог од конституисања Коморе. Ове чланове требало би позвати да у року од месец дана положе дужне улоге или да предложу начин на који мисле да регулишу своју обавезу према Комори. Ако се не одазову позиву или ако Комора нађе да предложени начин не може да се прихвати с обзиром на њихово материјално стање, онда их оптужити Дисциплинском већу (§ 50 зак. о адвокатима), а поред тога тражити наплату егзекутивним путем.

На овај начин имало би се поступити и са оним члановима који дугују улоге за дужи период од годину дана.

Члановима који су у застоју за период од шест месеци до годину дана, упутити опомене да улог плате, или да поднесу мотивисану молбу Комори за одлагање плаћања. И у овом случају Коморе би имале да поднесу тужбу Дисциплинском већу и да траже егzekутивну наплату, ако се адвокат не одазове позиву или се по оцени молбе нађе да је члан у могућности да плати, али избегава да изврши своју обавезу.

Приступајући овој систему требало би да се Коморе сложе да своју компетенцију у погледу одлагања плаћања одреде само за оне случајеве оних чланова, који су у застоју за период до две године, а да за дужи период буде надлежна редовна Скупштина која би имала право да одобри одлагање плаћања члановима који су у застоју за период од три године, а у изванредним случајевима за период до четири године.

Изузетно у овој години, до прве скупштине, Коморе би могле одобравати одлагање плаћања члановима, који не дугују улоге за дужи период од три године.

Осим опомена, требало би за наплату улога како заосталих, тако и редовних, ангажовати сталне инкасанте, који могу бити изабрани и од чиновника Коморе, јер је тај пут за наплату много сигурнији него чековним упутницама.

Да би се убрзале егzekутивне наплате, требало би у име Савеза упутити претставку Министарству Правде и Министарству Унутрашњих послова, ради издавања расписа у томе правцу.

У случају да егzekуција не успе, услед тога што је имовина у стану и канцеларији дужника својина трећег лица, тражити без одлагања отварање стечаја, поред дисциплинског поступка.

Најзад, требало би установити једну рубрику у »Одвјетнику«, »Браничу« и »Гласнику«, где би се редовно уносила имена свих оних адвоката, који нису испунили своју обавезу према Комори за дужи период од годину дана, а нису издејствовали ни одлагање плаћања. Поред имена адвоката, имале би се уносити и суме дужних улога.

Са свега изложеног предлажем да се донесе следећа:

### Резолуција

Скупштина Савеза Адвокатских Комора, саслушавши реферат о чланским улозима и неуредним члановима, усваја референтов предлог у погледу будућег поступка за наплату чланских улога и с обзиром на тешко економско стање у земљи, које је утицало и на материјално стање адвоката, и омегло многе да редовно полажу чланске улоге својој Комори, доноси једногласно закључак: Адвокат који не плати Комори члански улог за дужи период од годину дана, а по својој молби не добије одлуку Одбора Коморе за одлагање плаћања, врши тешку повреду дужности звања и нарушава част и углед адвокатског staleжа. Исту дисциплинску кривицу чини и онај адвокат, који је у застоју са

плаћањем чланских улога за дужи период од две године, а по налогу Коморе не поднесе преко Коморе молбу за одлагање плаћања редовној Скупштини своје Коморе или чију молбу за одлагање плаћања Скупштина одбије.

Препоручује се Коморама да у интересу заштите адвокатског staleжа строго поступају по овоме закључку.

\* \* \*

Завршујући овај реферат, молим Скупштину да приступи дискусији, како би се по овом важном питању дошло до што бољег и правилнијег решења.

*Др. Матија Белић*, адвокат у Ђакову

### **АДВОКАТСКО ЗАСТУПАЊЕ ПРЕД ДУХОВНИМ СУДОВИМА**

Свети архијеријски сабор Српске православне цркве усвојио је дана 30 маја (12 јуна) 1933 године »Поступак за судове у Српској православној цркви«. Промулгиран је у »Гласнику Српске православне патријаршије« бр. 44 и 45 од 8 децембра (25 новембра) 1933 г. Обавезну снагу добио је 1 септембра 1934.

Тај »Судски поступак« прописује,

1) да пуномоћник странке, ако није адвокат, може странку заступати у свим судским радњама, осим покушаја миреша у припремном поступку и осим случајева кад суд нареди лично саслушање странке (§ 62),

2) а ако је тај пуномоћник адвокат, онда он може за странке једино подносити писмене поднеске, али не може странке заступати на рочиштима (саслушањима и расправама), ни у припремном ни у главном поступку (§ 63 став 2),

3) пуномоћник, дакле и адвокат, мора бити православне вјере а изузетно може суд припустити и пуномоћника неправославне вјере, а) ако у мјесту становања дотичне странке нема за тај посао способних православних лица, б) ако је то неправославно лице барем кршћанске вјере и ц) »мора« се одликовати побожним животом (§ 63 ст. 3).

Код духовних судова у брачним препорима треба разликовати два подручја важности њиховог судовања. Једно је властито дјелоокруг са важношћу за црквено подручје и за савјест својих вјерских припадника, а друго је пренешени дјелоокруг судовања са важношћу за државно подручје.

У брачним споровима држављана православне вјере и у неким случајевима мјешовитих бракова државни грађански судови у највећему дијелу државе — осим у Војводини и Међумурју, у Словенији и Далмацији — немају компетенцију да суде и услијед

У  
Н  
И  
В  
Е  
Р  
З  
И  
Т  
Е  
Т  
С  
К  
А  
  
В  
И  
В  
Л  
И  
О  
Т  
Е  
К  
А

тога би цитирани прописи за брачне препоре *via facti* имали да vriједе не само за црквени него и за грађански форум.

Стављањем држављана под овакве прописе почињена је повреда Устава Краљевине Југославије од 3 септембра 1931.

Повријеђене су одредбе чланова 11, 4 и 7 Устава о основним (темељним) грађанским правима и дужностима.

По члану 11 Устава »усвојене и признате вјере самостално уређују своје унутрашње вјерске послове и управљају својим закладама и фондовима у границама закона«, али овдје је црква прешла границе својих унутрашњих вјерских послова, јер захтијева да ти њезини прописи vriједе и за грађанско подручје те је бесправно то и постигла.

Какогод Цркву проматрали са гледишта науке о Држави, било као координирану (суверену) силу, било као јавноправну корпорацију, било као самоуправно тијело, било као привилеговано вјерско друштво или установу, црква може непосредно стварати правна правила само за своје унутрашње подручје, — *pro foro ecclesiastico* — за савјест својих вјерника и само са својим духовним присилним извршним средствима.

За vriједност на грађанском подручју и за извршност путем државне силе потребан је споразум са државом односно пристајак суверене државне власти.

Када црква врши судбеност у брачним споровима са vriједношћу за државно подручје — *pro foro civili* — онда она врши државну функцију, коју јој је држава делегирала.

Опсег делегације не може један компаџисцент — у овоме случају црква — да самовласно и самоволно мијења, нарочито не смије и правно ваљано не може да ствара правна правила која су у протусловљу са државним уставом и државним законима.

Када држава повјери којој јавно-правној установи своје право судовања, не може та установа да дерогира темељна начела државног судовања.

Држава, као што је наша са становништвом које припада разним вјероисповијестима, у вјерском погледу не може друго него да у свом Уставу прогласи начело паритета. И доиста наш Устав у члану 11 као једно од темељних грађанских права прописује: »Уживање грађанских и политичких права независно је од исповиједања вјере«. Зато је апсолутно протуставан »Судски поступак« било које јавноправне корпорације, која суди са ваљаношћу за грађанско подручје, ако он прописује, као што то чини »Поступак за судове у Српској православној цркви«, да парбену странку може заступати само адвокат православне вјере а тек изнимице адвокат друге вјероисповијести, и то под увјетом да у мјесту нема православног адвоката, затим под увјетом да је тај други адвокат барем кршћанин и још под увјетом да је побожан.

Државни закони и устав зајамчују странкама обрану њихових права пред судовима. Ту су §§ 127—141 грпп., § 1 и 20 Закона о адвокатима и чл. 7 Устава.

»Нико не може бити осуђен док не буде надлежно саслушан или законом начином позван да се брани«, вели Устав (чл. 7).

Једно од битних права парбених странака јест да може за своју правну одбрану узети праву вјешто, стручно спремљено, квалифицирано лице као свог правног заступника, који ће знати да сакупи правно релевантне чињенице и знати под које их правне норме треба подврстати и који ће на темељу своје спреме бити у стању да у свим стадијима парничнога поступка исправно и праводобно заштити странку од неоправдане штете те ће припомоћи суду да изрекне законити и праведни праворијек.

Ради јавног интереса и ради интереса појединих држављана, који наступају као парбена странка, држава је у својим поступцима прихватила начело да при решавању препора, дакле при досуђивању правде у име државе, судови морају припустити да странка буде заступана по адвокату и дапаче да је у особито важним случајевима неопходно нужно да се странке послуже правним заступником тако да је то заступање у особито важним случајевима обвезатно.

Штавише сваки спремни судца осјећа да је сарадња адвоката у расправама велика помоћ за изналагање истине и правде па такву помоћ радо и спремно прима.

Напротив, онакви тзв. »Судски поступци«, »Правилници« и слично, у којима се бојажљиво уклања судјеловање праву вјештих и стручно наображених лица, дају *testimonium paupertatis* за свој судбени апарат и дају оправдани повод за априорно перхоренцирање од »правде« што ће ју овакви такозвани »судови« изрицати.

Право странке, да буде у парницама заштићена, одговара и право адвоката, које је држава у својим законима прописала, да он може и смије пред свима властима да даје странкама своју помоћ. Законодавац је то у §-у 20 Закона о адвокатима одлучно и аподиктички прописао: »Адвокат је овлашћен... заступати пред свим судовима, другим државним и самоуправним властима и јавноправним тијелима.«

Принципијелно схватање правне државе о исправном судовању нормирано је у §-у 1 Закона о адвокатима: »Адвокатура је занимање јавног поретка. Њој је циљ да адвокат својим стручним знањем помаже савјесно и поштено појединцима правним савјетима; да утиче на измирење странака које дођу у сукоб у правним односима или интересима; да у случају спора пред судовима заступа парничаре бранећи њихове оправдане интересе и права; и да уопште у примјени закона пред судовима, другим државним и самоуправним властима и јавноправним тијелима помаже да се донесе правилна и правична одлука«.

Ево, то су темељна начела правне државе за њезино судовање, која начела она не може напустити а да тиме уједно не раздрма цијелокупни систем свог судовања. Правна држава захтијева, да се та темељна начела уваже када она суди било директно по својим органима, било путем делегације по судовима других јавноправних корпорација, којима је препустила да са важношћу за њено, државно, подручје у њезино име изричу правду.

Када држава повјери којој јавно-правној установи своје

У  
Н  
И  
В  
Е  
Р  
З  
И  
Т  
Е  
Т  
С  
К  
А  
  
В  
И  
Б  
Л  
И  
О  
Т  
Е  
К  
А

право судовања, не може та установа да дерогира темељне принципе државног судовања.

Јер се је то у конкретном случају »Поступка за судове у Српској-православној цркви« догодило, била би дужност државне власти да ради повреде Устава и повреде постојећих закона прогласи тај „Поступак“ за себе неважећим и да пресудама изреченима на темељу таковога поступка ускрати ехекуатур.

Да ли ће тај „Поступак“ и даље остати на снази за црквено подручје и само за савјест вјерника, то је аутономно питање цркве, у које држава не дира.

Адвокатско заступање у најмању је руку само сталешко питање, — дапаче није нити само питање правосуђа, него је — а то је најважније — исјечак из неуређеног комплекса питања од највеће досежности, наиме одношаја Државе и Цркве.

Наша је држава затекла разнолике односе између вјерских заједница и државе. Те се разлике умнажају још са тиме што за поједине вјерске заједнице у разним правним подручјима (покрајинама) постоје различити и протусловни државни прописи. Поједине вјерске заједнице уређују те одношаје свака на своју руку аутономним црквеним нормама, па дјеломице ради помањкања и дјеломице ради непотпуности државних прописа ове протусловне и међусобно непријатељске црквене норме постају фактично иако не правно обвезатне и за државно подручје, и тако се хаос још повећава а правна сигурност све више умањује.

У Њемачкој евангеличкој кршћанској цркви аугсбуршке вјероисповијести у краљевини Југославији постоји Правилник (Статут) за поступак у брачним споровима од 18 II 1931. Према њему (§ 1) надлежни су духовни судови за пресуђивање о ништености брака, о побојности брака, о разводу брака, о растави од стола и постеље, када се ради о припадницима ове цркве или о мјешовитим браковима.

Духовни су судови надлежни у оним покрајинама у којима не постоји надлежност државних и грађанских судова за брачне препоре. Према томе ови духовни судови суде са важношћу за државно подручје у Босни и Херцеговини.

Суд прве инстанције састављен је од два жупника и једног лаика, а у другој инстанцији од три црквена лица и два свјетовна лица (§ 3).

За парнични поступак пред духовним судовима примијењују се прописи грађанских процесуалних закона, уколико у овом Правилнику нема изузетака (§ 7).

Али један од изузетака јест баш адвокатско заступање. § 9 одређује: »Die Teilnahme von Advokaten als Vertretern der Parteien in den mündlichen Streitverhandlungen ist ausgeschlossen«. Адвокатско заступање странака на расправама је забрањено.

У питањима највеће животне важности као што су ништетност, побојност и развод брака пресуђују правно неквалифицирана лица и уз то са оградом да странке не могу заступати једино стручно правно наображена лица.

Да ли држава може признати за државно подручје важећом

такву пресуду која настаје на дијаметрално противним процесуалним начелима од начела која је држава поставила за своје судовање по својим непосредним органима. Држава сматра брачне препоре тако важнима да не само што дозвољава заступање странака по адвокатима него дапаче прописује обавезно заступање када препор долази у вишу инстанцију.

Овакви прописи аутономног Правилника не могу важити *pro foro civili* јер су у протусловљу са позитивним државним законима па државне власти не смеју признати извршивост односним пресудама.

За католичке држављане суде са важношћу за државни форум католички духовни судови у истим покрајинама гдје и православни духовни судови за православне држављане, дакле на цијелом државном територију осим Војводине и Међумурја, Словеније и Далмације.

Као парнични поступак вриједе прописи *Codex-a iuris canonici* а у Хрватској и Славонији још и понекоје установе Напутка за духовне судове од 8 X 1856.

Прописи су ови:

1) У винкуларним парницама тј. у онима у којима се ради о проглашењу ништетним и неопстојним самога брачнога веза прописано је обавезно заступање по адвокатима (cap. 1655 § 2),

2) у осталим брачним парницама, као што је привремена или доживотна растава од стола и постеље, — ако се ради о малолетницима (21 година, cap. 88) заступање је по адвокату обавезно, а иначе стоји на вољу странкама да заступање повјере адвокату (cap. 1655 § 2 и 3),

3) и тамо гдје адвокатско заступање није обавезно може судица одредити да се странке имаду заступати по адвокату, ако судица пронађе да је то потребито (cap. 1655 § 3).

За неке послове течајем поступка могу странке заступати не само адвокати него и пуномоћници (*procuratores*).

Адвокат мора бити католик, а некатолици адвокати припуштају се изнимице и у нужди (cap. 1657 § 1).

Да неко буде »адвокат« пред духовним судовима, не тражи се да он буде уписан у листину адвоката у смислу Закона о адвокатима него се само тражи да је доктор права или дипломирани правник или барем да позна канонско право (cap. 1657 § 2).

Да може адвокат преузети заступање које странке пред духовним судом, ваља да добије одобрење од бискупа и то или за поједину парницу или опћенито за све парнице (cap. 1658 § 2).

Према тим прописима Кодекса могао би сваки бискуп дати сачинити листину адвоката, којима даје дозволу да заступају пред духовним женидбеним судом и могао би именовати и уписати у листину »адвоката« пред духовним судом онаква лица која немају квалификације по Закону о адвокатима, а судови би могли одбити заступање и правне лијекове сачињене по неапробираним адвокату.

Напомињем, да се ти прописи у пракси код нас не провађају, па практички нити не постоји обавезно адвокатско заступање

нити се не тражи да адвокат буде католик, нити постоје посебне адвокатске листине, нити бискупски постављају адвокате без квалификације по закону о адвокатима, нити грађанским адвокатима дају нарочите апробације.

Међутим постоји овлашћење Кодекса да се са другачијом праксом може у свако доба почети а и постоји предлог за напуштање досадање праксе.

Што сам рекао за православни »Судски поступак« и за протестантски »Статут«, вриједи и овдје. И ови су прописи у протусловљу са темељним начелима државнога устава и државних закона, нарочито са чланом 11 Устава, §§ 1, 20 и 120 Закона о адвокатима те §§ 127—141 Грађанског парничног поступника.

Procuratores — пуномоћници — не само да не могу постојати по државним законима него таква лица када уз награду или у виду занимања обављају правне радње, по прописима државних закона почињају кривично дјело и кажњиви су новчаном казном или затвором или обадвјема казнама (§ 120 Закона о адв.).

Уколико духовни судови суде само pro foro ecclesiastico interno et externo, ови су прописи самостални и законити, али уколико ти судови врше и делеговану судску власт за државу, нужно је да се прописи доведу у склад и са установом и са осталим правосудним законима.

Ваљало би стога да, тако дуго док не буде коначно и опћенито ријешена скупина свих питања о односу између цркве и државе, — државна власт затражи од надлежних црквених власти свих вјероисповијести, да исте за вршење делеговане судбености у брачним препорима пропишу такве судске поступке који ће бити у складу са уставом и осталим државним правосудним законима, а у колико томе не буде удовољено да држава ускрати извршивост пресуде за грађанско подручје.

## СУДСКА ПРАКСА

*Деца умрлог усвојеника имају право наслеђа заоставшине усвојитељеве, као претшавници свога оца. — (Одлука опште седнице Касационог суда.)*

Тужилац Милан навео је, да је Јанко усинио Илију. Усињеник Илија није доживео да наследи имовину свога поочима, јер је умро пре њега, а од порода је оставио три кћери. После њега умро је и поочим Јанко, који није имао порода, већ је од најближих сродника оставио синовце, односно њихове потомке, именоване у тужби. За наслеђе имовине пок. Јанка пријавиле су се кћери усињеника Илије Живка и Марија, тражећи да оне наследе имовину Јанкову на равне делове, представљајући свога оца — усињеника пок. Илију. Решењем среског суда тужилац је упућен на парницу ради доказивања, да његови уступитељи имају пречу право наслеђа од усињеникових кћери на имовини пок. Јанка, јер код наслеђа по уговору о усиновљењу нема места праву представљања. Молио је суд да донесе пресуду у смислу тужбе. Окружни суд у Пожаревцу, нашао је, да тужени не могу бити наследници спорне имовине пок. Јанка по праву представљања свога оца — усињеника Илије зато, што се то право може изводити само код презумптивног наследства, док пок. Илија није ни дочекао да буде наследник а код наслеђа по уговору о усиновљењу нема места праву представљања. Зато је пресудио у смислу тужбе. Апелациони суд у Београду преиначио је пресуду првог суда и тужиоца одбио од тражења са следећих разлога:

Уговором о потпуном усыновљењу у смислу §§ 137., 138. и 139. грађ. зак. ствара се вештачко сродство, које се у начелу равна потпуном природном сродству између родитеља и деце, т. ј. и усвојитељ и усвојеник стичу и сва права и све дужности, које родитељи имају према деци и ова према родитељима. У погледу пак домаћаја дејства вештачког, уговором створеног сродства постоји према природном сродству само та разлика, што се усыновљењем створено сродство не протеже на целу родбину уговорача, већ само на њихово потомство. Јер, и ако у § 138. грађ. зак. стоји, да усвојено дете ступа у род пародитеља, не може се узети, да се то односи на сву родбину, већ само улаз у породицу њихову. То излази најпре из § 142. грађ. зак., по коме усвојитељ у задрузи мора имати одобрење задругара за усвојење а још јасније из § 410. гр. зак., која нормира наслеђивање усвојеника. По овоме пропису, као и по § 138. истог законика усвојеник наслеђује усвојитеља као рођено дете родитеља, што значи, да, ако усвојитељ, поред усвојене, има и рођене деце, овима се наследни део смањује учешћем усвојеника у наслеђивању, односно усвојено дете, ако је мушко а рођена деца усвојитељева женска, чак и потпуно из наслеђа искључује по § 397. грађ. зак. Даље, по § 416. грађ. зак. усвојеника који без деце умре, наслеђују потомци усвојитеља, као браћа, односно сестре по усвојењу и искључују његову прву родбину и то не само у наслеђеном од поочима, већ и у лично стеченом имању, док други сродници усвојитељеви, побочни, као и претци, наслеђују само наслеђену имовину усвојитељеви. Из овога јасно излази, да се дејство уговора о усыновљењу не ограничава само на уговораче, како то окружни суд узима, већ да се протеже и на потомство усвојитеља, што је уосталом у складу са природом уговора, којим се првенствено ствара један лично — правни однос, из кога проистичу сва друга права и обавезе, које су по закону за тај однос везане. Према томе, кад закон друкчије не прописује, има се сматрати да се сродство, једном створено уговором о усвојењу, протеже и на децу, потомке усвојеника, те и ови постају унуци усвојитељеви по усвојењу. Ово се манифестује и на тај начин, што усвињеник у смислу § 137. грађ. зак. прима и презиме и славу усвојитеља, које после преноси и на своју децу. На основу изложеног, мора се по закону узети, да и потомци усвојеника, који је пре усвојитеља умро, наслеђују усвојитеља по праву представљања у смислу § 399. грађ. зак., према чему је за конкретни правни случај без утицаја на право тужених то, што је њихов отац умро пре свога усвојитеља. На то не утиче ни та околност, што је у самом уговору речено, да ће усвојеник, пок. Илије, по смрти усвојитеља Јанка, овога наследити, јер та изјава Јанкова правно не представља специјалну тестаменталну односно уговорну наредбу о наслеђу, пошто је самим усыновљењем право на наслеђе конституисано, већ се овом изјавом хтело само јасније да покаже воља да се хоће потпуно усыновљење у смислу §§ 137., 138. и 139. грађ. зак.

Касациони суд примедбама свога II одељења од 23-VIII 1934 г. Ред. бр. 630 поништи је пресуду Апелационог суда са разлога:

„Погрешно је Апелациони суд, заснивајући своју пресуду на пропису § 399. грађ. зак., одбио тужилачку страну од тужбеног тражења. Налажење суда, да у конкретном случају т. ј. у случају наслеђивања између усвојеника и усвојитеља, има места представљању раније умрлог усвојеника, у наслеђивању имовине усвојитељеве, није на закону основано и противи се пропису § 410. грађ. зак., чија је примена овде у питању. Уговор о усыновљењу, којим се туђа деца усвајају и на тај начин ствара сродство, које се равна крвном сродству, т. ј. таква се деца равнају рођеној. — §§ 137., 138. и 139. грађ. зак. — као и сваки уговор — § 13. грађ. зак. везује само стране, које учествују у склапању оваквог уговора. То произлази такође из § 138. грађ. зак. Такав уговор пак не утиче ни у колико на родбинске везе усвојитеља, т. ј. не ствара сродство са његовим сродницима, за које је овај уговор, као и сваки други, *res inter alios acta*. То исто важи такође и за потомство усвојениково, изузев случаја, да и оно учествује у склапању уговора о усыновљењу, као уговарајућа страна. Према овоме, кад је у питању наслеђе између усвојеника и усвојитеља, законодавац, полазећи од горе изложених правила, поставио је у § 410. грађ. зак. правило, да узајамно право наслеђивања постоји само између усвојитеља и усвојеника. У случају да усвојеник пре умре, но што би могао наследити усвојитеља, закон није изрично поменуо право представљања у корист потомака умрлог усвојеника, већ ови могу наслеђивати усвојеника у погледу имовине, која му припада по наслеђу од усвојитеља онда, ако је усвојеник доиста и наследно усвојитеља. Како између потомака усвојеникових и усвојитеља нема родбинске везе, јер се она, као таква,

не успоставља самим уговором о усиновљењу између њиховог претка и усвојитеља — §§ 137. и 138. грађ. зак. — то они и не могу представљати умрлог усвојеника у наслеђивању имања усвојитељевог. Да је ово тачно види се и друге реченице § 410. грађ. зак., по којој закон, као изузетак од горе изложеног правила, предвиђа право представљања поочима и помајке у наслеђивању имовине усвојеникове, кад овај умре без деце и потомства а поочим и помајка му нису живи. Да је право представљања из § 399. грађ. зак. које би се, као опште, могло примењивати и у случају наслеђивања између сродника адоптивних, законодавац не би морао то правило нарочито предвиђати за овај случај, као што је учинио. Тумачећи овај изузетак по принципу „*exceptiones sunt strictissimae interpretationes*“, излази да право представљања долази до примене само у случају смрти усвојитељевог пре усвојеника, дакле, то право је предвиђено само у корист потомака поочима или помајке а не и обратно.“

Апелациони суд није усвојио ове примедбе већ је у писму својем од 1-XI-1935 г. Бр. 5876 дао следеће противразлоге:

„Уговором о усиновљењу у смислу §§ 137, 138 и 139. грађ. зак. ствара се између усвојитеља и усвојеника вештачко сродство које се у начелу равна крвном сродству између родитеља и деце т. ј. и усвојеник и усвојитељ стичу сва права, која имају родитељи према рођеној деци и деца према родитељима. У погледу домаћаја, дејство вештачког — уговором створеног — сродства постоји према природном сродству само та разлика, што се усиновљењем створено сродство не протеже на целу родбину уговорача, већ само на њихово потомство, — дакле на ужу породицу. То се види из § 142. грађ. зак. а још јасније из § 410. истог зак., који је нормирао право усвојеника и усвојитеља на зајамно наслеђење. Из овога јасно излази, да се дејство уговора о усиновљењу у погледу зајамног наслеђивања усвојитеља и усвојеника не ограничава само на уговораче, већ се то дејство протеже и на потомство усвојениково, који је закључивањем уговора о усиновљењу у смислу §§ 137., 138. и 139. грађ. зак. ступио у ред крвног сродства т. ј. равна се рођеном детету усвојитеља, а према томе и његово потомство има сва права у погледу наслеђа према усвојитељу, представљајући свога оца — претка. То пак, што уговор о усиновљењу ни у колико не учине на родбинске везе усвојитеља т. ј. не ствара сродство са његовим сродницима према усвојенику, за који је овај уговор *res inter allos acta*, без утицаја је на питање наслеђа потомства усвојениковог према имовини усвојитељевој, јер, и ако закон није изрично поменуо право представљања у корист потомака умрлог усвојеника, не може се узети, да потомци усвојеникови немају право наслеђа према усвојитељу представљајући свога оца по томе, што је уговором о усиновљењу а у смислу §§ 137., 138. и 139. грађ. зак. усвојеник према усвојитељу ступио у ред законског — рођеног детета, те према томе и без обзира на то, што је усвојеник умро пре усвојитеља — усвојеникови потомци имају право наслеђа на имовини усвојитељевој, као представници свога претка — оца — а у смислу § 138. грађ. зак. пошто се они, према § 138. грађ. зак. имају сматрати према усвојитељу као крвно сродство.“

Касациони суд у својој општој седници од 2 маја 1935 год. Рев. Бр. 630/34 усвојио је ове противразлоге Апелационог суда и пресуду истог суда оснажио а примедбе свога II одељења одбацио.

Тих. М. Ивановић  
секретар Касационог суда  
у Београду.

### Примена ш. 3. § 113. кривичног посшука.

Разнолика схватања, разнолика пракса и важност питања изазивају потребу, да се ово питање дискутује, у толико пре, што коментари закона о кривичном поступку не додирују проблем о коме ће бити речи у овом чланку. Тачка 3. § 113. кп. одређује услове притвора и истражног затвора. Услови су: (1) ако постоји основана бојазан да ће истрагу осујетити, (2) тиме што настоји утицати на сведоке, вештаке и саучеснике, или тиме што настоји уништити трагове кривичног дела. То су дакле услови. Када судија на основу слободног уверења дође до сазнања, да изложени услови постоје, овлашћен је, да на основу т. 3. § 113. кп. одреди притвор односно истражи затвор.

Циљ кривичног поступка је да се постигне материјална истина и да се на основи ње примене прописи материјалног кривичног права. Ако окривљени настоји утицати на сведоке, вештаке и саучеснике или ако настоји уништити тра-

гове кривичног дела, то може довести дотле, да се истрага осујети или отежа, да се дакле осујети или отежа припрема доказног материјала, који би одвео материјалној истини и правилној примени материјалног кривичног права. А ригор се никада незна дали ће истрага заиста бити осујећена или отежана. Но, на основу логичне процене ситуације, може се створити хипотетичан закључак, да ће истрага бити осујећена или отежана. Циљ поступка био би изгубљен ако се превентивним средствима не би спречило ово ометање истраге, које се на основу логичне процене ситуације са разлогом очекује. Законодавац допушта притвор — истражни затвор — као превентивно средство за заштиту циља поступка. Но додлажни принцип заштите личне слободе, законодавац поставља строге услове лишења слободе па ма то било и ради заштите и осигурања успеха истраге.

Први услов за превентивно лишење слободе на основу т. 3. § 113. кп. је, да код судије настане логички исправно веровање, основана бојазан, да ће истрага бити осујећена или отежана. Но, није довољно да ово судијско мишљење ова основана бојазан, настане из ма којих разлога тј. на основу ма каквих објективних околности, које су независне од воље и дела окривљенога. Опасност за правилан ток истраге, која, независно од воље и дела окривљенога, постоји услед самога факта, што се окривљени налази на слободи — није услов за превентивно лишење слободе на осн. т. 3. § 113. кп. Ако само површно прегледамо текст прописа из т. 3. § 113. кп., предњи закључак намеће се као неизбежан. За примену т. 3. § 113. кп. потребна је основана бојазан, да ће баш окривљени истрагу осујетити или отежати тиме, што настоји утицати на сведоке, вештаке и саучеснике или тиме што настоји уништити трагове кривичног дела. Дакле, очигледно је потребно активно деловање окривљенога. Ако би истрага била угрожена само пасивним утицајем окривљенога, само на пр. тим фактом што је он на слободи и својим ауторитетом делује на држање сведока, вештака и других фактора у истрази, то не би био услов за примену т. 3. § 113. кп.

Опасност за правилан ток истраге, која мора бити у каузалној вези са дељењем окривљенога, *треба да буде логички претпостављена* — треба да постоји основана бојазан од опасности за правилан ток истраге. Питање је сада, да ли деловање окривљенога, које је потребно као узрок претпостављене опасности, може да буде *шакође само претпостављено, веровашно, будуће или мора да буде већ манифестовано или познато*? Је ли довољно, ако се са разлогом може очекивати, да ће окривљени у будућности настојати да утиче на сведоке, вештаке и саучеснике, односно да ће настојати, да уништи трагове кривичног дела — или је потребно да се ово настојање већ догодило? На овом питању ствара се противречна пракса. По једнима довољно је ако се основана бојазан, да ће истрага бити осујећена или отежана, оснива на претпоставци да окривљени настоји односно да ће настојати, да утиче на сведоке, вештаке и саучеснике, да настоји односно да ће настојати да уништи трагове кривичног дела. По другима, пак, ова основана бојазан, да ће истрага бити осујећена или отежана, мора се оснивати на претпоставци да окривљени настоји или да ће у будућности настојати да утиче на сведоке и т. д. *већ на чињеници да он стварно настоји утицати на сведоке, вештаке*, и т. д. По прима довољно је, ако се са осномом може очекивати, по другима потребно је, да је већ настало и да је доказано настојање окривљенога, да утиче на сведоке, вештаке, саучеснике односно, да је већ настало и да је доказано његово настојање, да уништи трагове кривичног дела. Исправним тумачењем прописа из т. 3. § 113. кп. треба оправдати једно или друго становиште судске праксе. Употребимо обадва позната метода тумачења права.

По методи граматичког тумачења смисла нејасних прописа налази се по значењу речи, по њиховом месту у реченици, по међусобном односу и граматичком значењу реченица. Мисао изражена у т. 3. § 113. кп. граматички представља једну сложу реченицу — "... да ће истрагу осујетити или отежати (главна), тиме што настоји утицати на сведоке, вештаке и т. д. ..." (подређена). Друга, подређена реченица је каузална, јер изражава једно стање, које се јавља као узрок стања, што га изражава главна реченица. Да ли нам ово омогућује решење проблема? Не сасвим, узрок се јавља пре последице, али и једна и друга појава могу наступити у будућности. Међутим, узрок може бити у садашњости, да последица наступи тек у будућности. Ова истина значи нешто за наш проблем. Сад знамо, да по међусобном односу реченица не искључује се схватање, које као услов примене т. 3. § 113. кп. тражи, да се већ догодило настојање окривље-

нога, да утиче на сведоке, вештаке, и т. д., али исто тако не искључује ни противно становиште.

Казали смо, да друга реченица изражава узрок стања израженог у првој реченици. Прирок у другој, подређеној — каузалној реченици јесте „настоји“, дакле глагол у облику времена садашњег. То значи да је временски моменат узрока изражен у времену садашњем — ...“ тиме што настоји утицати на сведоке, вештаке ... и т. д.“ Време садашње по правилу изражава стање које је већ настало. Дакле изразом „што настоји“ у т. 3. § 113. кп. речено је да активно деловање окривљенога услед кога истрага може бити угрожена, треба да је већ наступило. Изузетно само облик времена садашњег изражава стање будућности. Но, да време садашње изражава будућност запажамо тамо где реченица по свом онтолошком значењу изражава будућност, мада је предикат формално изражен временом садашњим — тамо дакле, где јасан логички смисао реченице одређује временско значење прирока. У нашем случају пак, ми путем граматичке анализе тежимо да установимо смисао реченице — дакле не можемо по смислу одређивати граматичко значење речи у опште и временско значење прирока. Сам смисао је нејасан и тежимо да га сазнамо на основу граматичке анализе. Дакле, израз „што настоји“ употребљен у т. 3. § 113. кп. није термин будућности већ термин стања садашњости или стања које је већ настало. Окривљениково деловање, његово настојање да утиче на сведоке и т. д. треба да је већ настало. Реченица... „тиме што настоји утицати... т. ј. предикат у овој реченици изражав позитивно-афирмативан суд о факту да окривљени настоји. То значи настојање окривљенога у смислу ове реченице не само да је садашње већ је то нешто што се стварно догодило, нешто, о чему се може створити суд да стварно постоји. За примену т. 3. § 113. кп. није довољно, ако се саразлогом очекује, да ће окривљени настојати да утиче на сведоке и т. д. већ је потребно да се то настојање стварно догодило. Исто тако није довољно да се ово настојање окривљениково претпоставља; оно мора бити утврђено и у свести судије мора постојати као један факт.

Према томе, граматичко тумачење т. 3. § 113. кп. доводи нас до овога резултата: За примену т. 3. § 113. кп. потребно је — 1) да окривљени активно делује у циљу, да осујети или отежа истрагу, тако што настоји утицати на сведоке, вештаке, саучеснике или што настоји уништити трагове кривичног дела; — његово овакво деловање мора бити стварно манифестовано и судији познато а не да се само претпоставља или очекује; 2) да постоји основана бојазан да ће окривљени оваквим деловањем — овим већ насталим и доказаним настојањем — осујетити или отежати истрагу.

Да видимо да ли логичко тумачење доводи до истог резултата. Логичко тумачење права полази од извесних основних принципа у вези са оним правним односима, на које се директно или индиректно односи пропис, који треба проумачити. Код логичког тумачења т. 3. § 113. кп. морамо се кретати у оквиру следећих принципа: 1) слобода је неприкосновена; 2) лишење слободе допуштено је само изузетно и под строго одређеним условима; 3) као сваки изузетак у праву, тако и они прописи, који одређују услове превентивног лишења слободе, морају се рестриктивно тумачити. У оквиру ових принципа, одговор се тако *рећи сам по себи намеће*. У сумњи — да ли је за лишење слободе на осн. т. 3. § 113. кп. довољно, ако се са више или мање логичког оправдања *преишпостави* да окривљени настоји или да ће настојати да утиче на сведоке, вештаке и саучеснике, да настоји или да ће настојати да уништи трагове кривичног дела или је *иошребно уверење, доказ* о томе, да он стварно настоји утицати на сведоке, вештаке и т. д. мора се прихватити друга алтернатива, јер само она је у складу са принципом заштите личне слободе, са принципом да се лишење слободе само изузетно допушта и са принципом да се рестриктивно тумаче прописи о условима лишења слободе.

Дакле логичко тумачење афирмира резултат постигнут граматичким тумачењем. Према томе, не може опстати противно становиште и пракса заснована на томе становишту. Сваки окривљени је неизбежно заинтересован за исход истраге и увек се са основном може очекивати да ће настојати да утиче на сведоке, вештаке и друге факторе. Када би за примену т. 3. § 113. кп. било довољно, да се само претпоставља ово деловање окривљенога, то би одвело врло опасној пракси: да се *сваки окривљени* може лишити слободе на основу т. 3. § 113. кп. — Држава има права да казни кривца и, да би ово своје право постигла, има право, да превентивно лиши слободе окривљенога. Али често пута истрага се завршава

као неуспео експеримент за проналажење кривца и то налаже нарочиту обаврност у прописима о примени превентивног лишења слободе окривљенога. Да би заштитила истрагу држава има право да лиши слободе окривљенога; али то право настаје само тако, да сам окривљени својим активним деловањем створи повод основане бојазни да ће он истрагу осујетити или отежати на начин означен у т. 3. § 113. кп. Истина, каткада је циљ истраге већ упропашћен, док се сазна за активно деловање окривљенога — но ова могућност не правда лишење слободе када за то судија није директно и несумњиво овлашћен одн. када за то не постоје јасни, одређени и несумњиви услови.

Вишомир Петровић  
старешина суда у Охриду.

### Један случај примене Сечајног закона у пракси.

Веровник Д. је тражио отварање стечаја над имовином дужника П., а за доказ о дугу поднео је својеручно писмо дужника П., које је овај пред полицком влашћу за своје признао, а у коме је дужник, признајући дуг, молио повериоца, да га са исплатом дуга причека, јер је и сам дошао у тежак материјални положај тиме што је од повериоца узету робу давао на почек, па ни сам од својих дужника, због наступеле кризе, не може ништа да наплати.

Решењем од 13 фебруара 1935 бр. 1158 Окружни суд у Лесковцу је одбио веровника од тражења отварања стечаја над имовином дужника, а као разлог је навео и то, што веровник „није поднео *никакав доказ* о дугу у смислу § 191 тач. 2 (срп.) грађ. суд. пост., а поднето писмо дужника не представља такав доказ“; па пошто дужник није признао „да штогод дугује потражиоцу стечаја, а веровник противно у акту тражења није доказао — § 71 стечај. зак., то се онда веровник Д. има одбити од тражења као *недоказаног*“.

Као што се види, по нахођењу Окружног суда, за отварање стечаја потребно је, да је обавеза дужникова *пошћуно* и несумњивим *доказима* утврђена. То што је поверилац поднео писмо дужниково, које је он пред влашћу признао за своје, а којим дужник тражи продужење рока за исплату дуга, — то по мишљењу суда не представља *никакав* доказ јер ово писмо није сачињено онако како закон тражи за постојање *облигације* у смислу § 191 гр. суд. пост. По том пак законском пропису, ако једно писмено испуњава услове у њему означене, оно би представљало потпун доказ о ономе о чему гласи. А кад поднето писмено није сачињено у смислу § 191 грађ. суд. пост. и не испуњава тамо изложене услове, оно није „потпун доказ“ и суд на основу таквог доказа није могао стечај ни отворити. Једном речи суд налази, да обвеза дужникова мора бити *пошћуно* и *несумњиво* доказана, па да се стечај може отворити над дужниковом имовином.

Међутим, овакво нахођење суда није на закону основано. Закон је у овом погледу толико категоричан и јасан да не оставља никакве сумње о противном. Другим речима, закон тражи само то да веровник „*веровашћим учини* да постоји његова тражбина“. То значи да закон не прописује да веровник и *докаже* своју тражбину, а најмање да ову докаже *пошћуно* и *несумњивим доказима*, како то Окружни суд у своме решењу наводи. Да се стечај може отворити, довољно је, дакле, толико, да веровник своју тражбину само *веровашћом* учини. Чак шта више, закон не захтева да веровник до *велике* вероватноће доведе своју тражбину, већ само толико да је ову *веровашћом* учинио.

Суд у разлозима напред цитираног решења није ценио да ли је веровник поднетим писмом своју тражбину вероватном учинио, већ да ли је ову потпуно и несумњивим доказима утврдио.

И кад је Окружни суд овде одбио молиоца од тражења отварања стечаја и стога, што овај обавезу дужникову није *пошћуно доказао*, суд је очигледно погрешно. Па не само то. За своје тврђење, да поверилац мора потпуно доказати своју тражбину, па да се стечај може отворити, суд се позива на пропис § 71 стечај. закона. Међутим, баш у том законском пропису за отварање стечаја се тражи да поверилац своју тражбину има само „*вероватном да учини*“, а не и да је *пошћуно докаже*, како то суд у своме решењу тврди.

Браишлав Ђеловић,  
адвокат из Лесковца

## ПРИКАЗИ

Др. Душан Пећћ, врховни државни тужилац при Касационом суду у Београду: Практична примена законика о судском кривичном поступку краљевине Југославије од 16 II 1932 г. (Одговор на 101 питање), страна 53. Београд 1935 г. Цена 15 динара.)\*

У предговору, објашњавајући због чега је ову књигу написао, аутор вели: Многи наши практичари још увек су у сумњи како треба разумети извесне прописе кривичног поступника. Коментари и систематска дела, ма колико добри, нису се позабавили извесним питањима. То је у пракси дало повода различном тумачењу. Долазило се до решења противних духу закона и интенцији законодавца, а многа су питања остала нерешена. Због тога је, каже писац, ове случајеве свестрано проучио и обрадио у облику питања и одговора, утрошивши на то много времена и труда. На тај начин практичар, који често нема времена да консултује систематска дела, коментаре и збирке, кад му се појави који случај као нејасан, може да нађе у овој књизи „кратак али тачан одговор“.

У овом циљу (као што смо напред по аутору навели) и у овом облику (питања и одговори) написана ова књига је новост за нас. Ваља због тога: 1) размислити може ли се од издавања оваквих књига очекивати каква било корист за оне којима је намијењена, и према томе да ли их треба уопште издавати. 2) претресати садржину књиге да би се проверило да ли је збиља таква да представља „кратак али тачан одговор на постављена питања“, тако да би судија био сигуран да је апсолутно тачно оно што ту нађе.

## I.

На прво питање: да ли се од издавања оваквих књига може очекивати каква корист за правнике практичаре којима је намењена и да ли овакве књиге треба издавати, ми отворено одговарамо одречно. Без обзира да ли је пословима претрпан или не, судију треба свим сретствима упућивати да кад му је нешто нејасно консултује закон, систематска дела и коментаре. Судија мора да навикне да самостално мисли и да својом главом доноси одлуке. Ова књига чини сасвим обрнуто. Аутор истиче баш као њену врлину да ће судије ослободити од консултовања дебелих томова систематских дела, управо да им то неће више бити неопходно. Као свештеник у своје требнику, или поштански чиновник у својим правилницима и упуствима, судија ће у овој књизи наћи одговор на питање које га интересује.

Ово је двоструко рђаво. Не интересујући се много да ли је одговор који је у књизи садржан тачан и зашто је такав, судија ће га кад га већ има спремног при руци, вазда употребити не размишљајући о самом случају, и на основу таквог одговора створиће и пустиће у свет једну одлуку под својим потписом, која апсолутно није његова. Осим тога даљим развојем ствари у овом правцу ми би имали једнога дана да се нађемо у присуству две битно различите групе правника: правника који читају, мисле и спремају одговоре на спорна питања, и правника — техничара који ништа од свега тога не раде, који су абдицирали на лично мишљење и примењују одговоре које су они први спремили. То неби најзад ни било велико зло кад би се дала замислити једна збирка која би садржавала сва спорна питања и одговоре на њих. У том би случају извезбаност у решавању ових питања била сувишна за судију. Но таква је збирка немогућа. Ма колико оваквих књига било, увек ће бити још пуно спорних питања ван њих. Та питања имаће ипак да решава судија сам. Научен да му се сервирају готови одговори, њему ће у овим случајевима бити тешко да се снађе. Моћ правилног тумачења законског текста, критичко оцењивање, самостално долажење до закључка, биће код њега умањена и у неку руку отупела. — Због тога није важно да судија добије готове одговоре на спорна питања (то чак уопште није важно) већ је важно да се он навикне да сам правилно долази до закључака у спорним питањима, а до тога може доћи ако самостално мисли. Онако исто као што слабирим ђацима у средњим школама ништа не помаже збирка решења математичких проблема који се у уџбенику налазе, јер и поред ње остају потпуно невешти у

\* Б р а н и ч као слободно правничко гласило пушта горњи приказ свога одличног сарадника г. Васиљевића, и ако за њега не преузима одговорност, мада је г. Васиљевић своје гледиште одлично образложио и изложио га у форми која је приступачна свима правницима.

тој дисциплини, тако и ова књига неће ништа помоћи судијама који не желе да се упуте у стручну литературу и науче вештину самосталног тумачења закона, а она их баш од овог упућивања одвраћа. Онако исто као богослов који уместо да научи једном за свагда како се израчунавају степени сродства, памти да је отац и син у првом, дед и унук у другом степену сродства и т. д. и никад све степене сродства не може да запамти, па умире не научивши их, тако ће и судија моћи да научи и запамти сву силу оваквих одговора и опет остане слаб судија, судија који не уме да примени закон, а што ће такав остати имаће по ред осталог да захвали и оваквим књигама.

## II.

Што се самих одговора тиче г. *Пеић* може да буде сигуран да многа питања из његове збирке никако нису дефинитивно расправљена датим одговорима. Има доста питања на која су дати несумњиво нетачни одговори, има других где би се са исто толико разлога могло да заступа и супротно гледиште, а ауторитет г. *Пеића* није толики да би упутио праксу у смислу његовог решења, и најзад има добрих одговора са рђавом и непотпуном мотивацијом (ипак највећи број одговора је тачан). Све ово доказује да књига не може бити оно чему по свом облику много наличи и како ју је аутор замислио: нека врста катехизиса за судије нижих судова. Да укажемо да је наведено тачно изнећемо за сваку од поменутих врсти недостатака неколико примера ради илустрације:

а) *нешачни одговори:*

1) у одговору на питање број 99: када може судија средског суда у одсуству окривљеника провести претрес и изрећи осуду г. *П.* одговара цитирајући §-а 389 од. II. кп. па додаје „али је увек потребно да је окривљеник раније испитан пред судом, јер би се иначе повредио принцип „*audiatur et altera pars*“ и уставно начело, да нико не може бити осуђен док претходно не буде саслушан“.

Овако мишљење нема никаквог ослоња у закону.<sup>1)</sup> Поменути пропис кривичног поступка вели: „није ли лично присуство окривљениково потребно или је окривљеник већ испитан“ и т. д. То значи једно или друго а не једно и друго како г. *П.* тумачи (за разлику од §-а 373 од. II. кп. код судије појединца окружног суда где се — због веће тежине дела свакако — тражи и једно и друго). Принцип *audiatur et altera pars* не значи никако да се противна страна по сваку цену мора чути, већ само да се противној страни мора пружити могућност да говори и да се брани, да ли ће она ту могућност искористити код средског суда њена је ствар, ограничена самим нахођењем суда да ли је њено лично присуство ради проналажења материјалне истине потребно или не. Што се уставног прописа тиче (чл. 7) г. *П.* цитира само његов први и за ову ствар сасвим безначајан део, докле други, у конкретном случају једино важан, који гласи „или законим начином позван да се брани“ не цитира. Међутим у овој уставној одредби има поменути пропис поступка свој ослонац. Г. *П.* је и самом познато да у споредном законодавству има доста случајева где се крива казни често и на врло осетну казну и без саслушања само ако је уредно позван да се брани (н. пр. казне по закону о таксама).

2) У одговору на питање број 62: до кога се момента може побијати месна надлежност код средског суда, г. *П.* одговара: до почетка претреса, јер вели код средског суда нема оптужнице па због тога не може важити пропис §-а 211 кп. да се ступањем оптужнице на снагу месна надлежност не може побијати.

При овом одговору г. *П.* је потпуно превидео да § 393 тач. III. кп. прописује да се месна надлежност код средског суда може побијати чак и у призиву и то баш због тога што нема оптужнице, јер се призив због ове повреде закона не допушта против пресуде судије појединца код окружног суда где оптужнице има.

3) На питање: „ако је уважено тражење за обнову поступка и наређен нов претрес, може ли на њему судити исти судија који је и раније судио у тој истој ствари“ — дат је одговор да може, јер је пресуда поништена по тражењу за обнову поступка, а не по правном леку па зато § 29 од. I. кп. овде не долази до примене, па се затим изрично вели: „тражење обнове поступка није правни лек“.

У основу овај је одговор добар али је тврђење у образложењу да обнова поступка није правни лек, нетачно. Г. *П.* је неком врстом интуиције осетио да

<sup>1)</sup> Ово велимо слободно и са свим сигурно и ако нам је познато да је и Касациони суд у Београду у пресуди Кре 901 од 7. XI. 1934 поводом захтева за заштиту закона стао на гледиште г. *Пеића* усвојивши његову аргументацију.

би на претресу у обновљеном поступку требало допустити судији који је у ранијем поступку суделовао да суди, али му је изгледало да сметња за то лежи у пропису §-а 29 од. I, кп. који прописује да не може судити онај који је суделовао у изрицању раније пресуде која је поводом правног лека поништена. Због тога он веди да обнова поступка и није правни лек, што је потпуно погрешно. Глава XX нашег кривичног поступка има за наслов „Правни лекови против судских одлука“. У њој су набројани правни лекови редом и под 5) споменут и захтев за обнову поступка. Дакле законодавац сматра обнову поступка правним леком. Тако исто сматра и теорија,<sup>2)</sup> (истина као ванредни правни лек, али ипак као правни лек). Наведени разлог дакле није никакав разлог по коме би ранији судија могао да суделује на претресу у обновљеном поступку. Разлози су сасвим други. Код обнове поступка треба правити разлику: 1) ради ли се о самом решавању да ли има места обнови поступка. 2) ради ли се о самом одлучивању шта ће бити са ранијом пресудом пошто је већ одлучено да обнови има места. Први случај није ни мало споран. Ако суд не одбије захтев за поновљење по § 366 одељ. II. кп. без извињаја као неоснован или очигледно недопуштен, спроведне извињаје, саслушати обе стране па по оцени свега решити има ли места обнови поступка. У томе решавању судија који је учествовао у ранијем суђењу може да суделује јер § 367 кп. прописује да „при доношењу овога решења по могућству не суделује судија који је суделовао при ранијем решавању ове ствари“. Закон дакле изражава жељу да тај судија не буде али га не искључује. — После донетог решења да обнови има места решава се о судбини раније пресуде и то од истог суда који је решио да има места обнови одмах у седници у случају из §-а 369 кп. Ко ту може решавати видели смо горе пошто је састав суда исти. Ако то није случај долази до новог главног претреса на основу старе или нове оптужнице (§ 370 и 371 кп.) и баш на овај случај односи се учињено питање. И на овом претресу може да учествује судија који је раније судио али не због тога што обнова поступка није правни лек како каже г. П. већ због тога што овде нема уопште поништене раније пресуде да би сметње из § 29 кп. стајале. Претрес се баш за то и заказује да се одлучи хоће ли стара пресуда остати или ће се нова изрећи. Закон брани да суди судија чија је ранија пресуда у тој ствари поништена. Али не брани да сам први судија своју пресуду поништи и другу изрекне кад су се појавили докази и чињенице које показују ствар у сасвим другом виду од онога у коме ју је он гледао кад је прву пресуду доносио. Не ради се на томе претресу о поништеној пресуди већ о пресуди која тек има да се поништи и где и ранији судија може да буде непристрасан јер не цени исти него сасвим нови доказни материјал, па зато од супротне одлуке првобитној његово честољубље ни мало не страда. Само и код овог састављања већа суд мора да има у виду жељу законодавчеву изражену и §-у 367 кп. (не забрану!) да у том претресу не суделује ранији судија *ако је то могуће*, јер кад законодавац не жели његово учешће при одлучивању да ли обнови има места, и код одлучивања о ранијој пресуди у седници када се ради о обнови у корист осуђеникову (§ 369 кп.) онда се у толико мање може узети да би желео његово учешће у одлучивању на претресу (што опет никако не треба разумети као да га забрањује). Кратко: ранији судија може да учествује у обновљеном поступку не због тога што обнова поступка не би била правни лек већ због тога што се ту не ради о поништеној пресуди већ о поништавању пресуде, само ово учествовање по изричној жељи законодавчевој мора да се избегава кад год је то могуће.

б) одговори где се са истошом колико разлога може заснувати и суврошно гледиште.

1) у једноме одговору г. П. мисли да је предлог супсидиерног тужиоца да се настави гоњење против оних осумњиченика против којих је државни тужилац обуставио гоњење у случају објективног конекситета — недопуштен. Његов је аргумент да за једно дело не могу у исто време бити два тужиоца. Међутим два тужиоца за исто дело у случају објективног конекситета сасвим лепо могу да постоје. Тужба супсидиерног тужиоца не искључује логички тужбу државног тужиоца. Супсидиерни тужилац не тврди да оно лице које државни тужилац тужи није криво. Он само тврди да је поред њега криво и оно лице које он тужи, било као саизвршилац, пострекач или помагач, а то је сасвим могуће и ако се

<sup>2)</sup> Н. пр. Др. Б. Марковић: Уџбеник, страна 541 § 94. Garraud: Précis de droit criminel 1925 livre III, titre II chapitre II § IX.



У ради о једном делу. Немогу постојати оптужнице које би чиниле оптужни захтев алтернативним: да се осуди лице из оптужнице државног тужиоца или лице из оптужнице супсидиерног тужиоца, али ако се тражи да се уз лице из оптужнице државног тужиоца осуди као саизвршилац или као саучесник још које лице из оптужнице супсидиерног тужиоца то је не само могуће, већ и у пракси редовна и стална појава одомаћена код свију судова. Никад ниједно државно тужиоштво у земљи ни за тренутак није ни помишљало да би друкчије могло да буде, па је увек ако би код објективног конекситета одустајало од гоњења према једном саучеснику обавештавало вазда приватног учесника да би могао гоњење прихватити. Са оваквим решењем које *г. П.* предлаже државно тужиоштво би постало свемоћно а установа супсидиерног тужиоца изгубила би сваки значај. Увек треба имати на уму да је државно тужиоштво у првом реду једна политичка власт потчињена Министру Правде чије су наредбе за њу обавезне. Тужилац ради онако како му се нареди. Коректура томе је у установа супсидиерног тужиоца коме је дато право да гони тамо где државни тужилац ко зна из каквих разлога неће да гони. Ово право супсидиерног тужиоца било би у основи изиграно кад би му се онемогућило код објективног конекситета, да гони оне саизвршиоце и саучеснике од којих је државни тужилац одустао. Државни тужилац би могао да тужи онога за кога зна да уопште није крив а од осталих да одустане. Оног оптуженог ослободио би суд, а они први били би дефинитивно ослобођени одлуком државног тужиоца јер супсидиерни тужилац неби могао да гони. Уосталом законодавац не прави никакву разлику да ли се ради о одустанку у случају објективног конекситета, већ просто вели да ће се приватни учесник обавестити о одустанку државног тужиоца од гоњења без обзира да ли се ради о објективном конекситету или не. То је и природно јер се гоњење и одустајање и врши према лицима а не према кривичним делима. Аргументат сличан овоме употребио је и сам *г. П.* код питања треба ли у случају кад је држава приватни учесник обавештавати државног правобраниоца о одустанку државног тужиоца, и одговорно је да треба јер закон не прави разлику између приватних учесника. И у овом случају закон не прави разлику између разних одустанака.

2) у 31 одговору *г. П.* заступа гледиште да државни тужилац у смислу § 56 кп. не може предузети гоњење од супсидиерног тужиоца, ако је суд погрешно решио да приватни учесник може бити супсидиерни тужилац док он то у ствари није могао бити.

Закон прописује да државни тужилац може поново преузети гоњење од супсидиерног. Једини услов је да у моменту преузимања поступка супсидиерни тужилац формално постоји. Да ли је суд њему то својство правилно или неправилно признао сасвим је без значаја у односу на преузимање гоњења од стране државног тужиоца. Код захтева државног тужиоца да поступак преузме суд се не може поновно упустити у већ једном решено питање да ли је у тој ствари супсидиерном тужиоцу имало места. То питање поновно може да узме у разматрање само виши суд поводом правног лека, па ако нађе да супсидиерни тужилац није могао да постоји природно је да неће вредити ни радње које је предузео државни тужилац, те ће државни тужилац морати да тражи обнову поступка ако жели даље гоњење, али га први суд никако са мотивацијом коју износи *г. Пећћ* не може одбити од преузимања гоњења.

3) На питање: може ли истражни судија на предлог приватног учесника за прихватање поступка од кога је државни тужилац одустао, да обави прво извиђаје које је овај предложио, па да тек онда донесе одлуку о прихватању — *г. П.* исправно одговара да не може. Предлог за извиђаје не може да чини приватни учесник него супсидиерни тужилац, а он то није докле год истражни судија не усвоји његов предлог за прихватање поступка. Нетачно је међутим оно што *г. Пећћ* затим вели „али истражни судија може по службеној дужности обавити потребне извиђаје пре него што донесе одлуку о преузимању гоњења од стране приватног учесника у место државног тужиоца“. — Извиђаји се воде по предлогу овлашћеног тужиоца а по службеној дужности само изузетно у случајевима тачно наведеним у кривичном поступку. Истражни судија може водити извиђаје по службеној дужности само у случају §-а 94 кп. где се спорни случај никако не може подвести (питање број 46.)

4) *г. П.* (одговор број 18) налази да се предлог за отпочињање гоњења за дела која се гоне по приватној тужби (§ 51 кп.) има сматрати благоверним ако је предат на време ма коме суду, подразумевајући ту само судове који решавају кривичне спорове, јер § 51 од. I. кп. каже да ће се предлог предати суду а не

тражи да то буде надлежни суд. Разлози нису довољно убедљиви. Правило је да кад закон не каже изречно код кога ће се суда радња обавити, да се онда разуме надлежни суд. Шта би настало кад би, усвојивши резеновање *г. П.* окривљени могао да поднесе жалбу на наредбу о истражном затвору по §-у 119 од. V. кп. сваком кривичном суду у земљи, или кад би истражни судија ако не прихвати предлоге тужиоаче по §-у 101 кп. могао да се обраћа коме било суду, јер ни у овим случајевима закон не вели ни надлежном суду, ни истом суду ни своме суду. Ипак је јасно да се мора разумети надлежни суд. — У образложењу стоји једна даља несагласност. Док се у почетку каже да се тужилац може обраћати сваком суду који решава кривичне спорове, дотле се на крају вели да се не може обраћати војном суду. Због чега да не? У првом ставу *г. П.* је мислио на *редовне* кривичне судове, а у другоме је изгубио из вида да се такав предлог ако се ради о лицима којима суди војни суд, макар и за дело из општег к. з. мора чинити војном суду. Са каквим се захтевом тужилац обраћа? Са захтевом да се поступак започне. Он не може захтевати започињање поступка од једнога суда коме закон забрањује да тај поступак води јер је ненадлежан, нити тако упућени захтев њему може да сачува да не истекне рок законом одређен за подношење захтева.

*с) Недовољна или слаба мошвација добрих одговора:*

1) У одговору на питање број 37 решено је да када државни тужилац враћа списе судији са напоменом да не налази основа за даље гоњење не треба на списима да назначи разлог за то. Одговор је потпуно тачан али није образложен. Само позивање на § 96 кп. није довољно. Баш зато што овај пропис само вели: „одбациће пријаву назначив у кратко разлоге за то“ и дошло је до овога питања, јер није јасно где ће те разлоге назначити: на списима које суду предаје или акту који остаје у државном тужиоштву. То је међутим расправљено §-ом 59 Уредбе о пословном реду за државна тужиоштва, за коју свакако судија није знао, а коју ни *г. Пеић* не цитира и ако је она ту једина од важности и ако је он, о томе нема никакве сумње, најбоље зна.

2) У одговору на питање број 5 да ли је искључен као судија онај коме је бранилац оптуженог пашеног, *г. П.* одговара одречно, јер „род по тазбини постоји између судије и браниоаче жене, односно између браниоца и судијине жене, али између браниоца и судије нема односа сродства по тазбини“. Ово је свакако требало објаснити. *Г. Пеић*ево мишљење у овом питању се базира на § 55 срп. гр. зак. по коме сродство по тазбини постоји само између једног супружника и крвних сродника другог а крвни сродници једног и другог супружника између себе не узимају се за сроднике. Овај пропис незна за т. зв. трородно сродство настало између крвних сродника трију породица склапањем два брака, а тако звано двородно сродство по тазбини као што смо напред видели знатно ограничава.<sup>3)</sup> Православно црквено право сматра сродницима и оне из трородног сродства а код двородног и рођаке једног супружника са рођацима другог. По црквеном рачунању које у Србији важи за брачно право у конкретном случају постојало би сродство у другом степену<sup>4)</sup>, које се наравно кривичног права ништа не тиче у спорном случају. — Ово баш показује колико је потребно да судија учи принципе и упознаје се са систематским делима а не да учи одговоре на питања. Оваким оговором у конкретном случају ни судији ни судству није поможено ништа. Судија је чуо да та лица нису сродници по тазбини али зашто нису и како се то сродство израчунава он опет незна. Чак и кад би хтео тај одговор да употреби у конкретной одлуци због које је питање и поставио, он не би био у стању да одлуку образложи, јер се на сам одговор у књизи *г. Пеића* у разлозима не би могао да позове.

3) Један је суд питао (питање број 3): шта треба разумети под местом сталног живљења при одређивању *for. domicilii*. *Г. Пеић* парафразирајући *Др. Б. Марковића* вели сасвим тачно да је то место у коме се неко лице настанило у намери да ту стално борави, — па додаје „у том погледу биће меродавно занимање односног лица“. То представља резиме *Марковићевих* речи (страна 126), то

<sup>3)</sup> *Др. Л. Марковић*: Породично право 1920 страна 37 и 38. Исто и у Коментару српског грађанског законика уз § 55. Тако и § 16 закона о судијама.

<sup>4)</sup> *Др. Никодим Милаш*: Православно црквено право — Мостар 1902. § 192.



се може најпре извести из посла којим се бави, јер се као место сталног живљења несумњиво има узети оно место у коме је неко усредсредило своју привредну делатност. Намера да се у једном месту стално живи може се извести и из других околности, на пр. закупљен стан за годину дана\*.

Ко не прочита ово место код *Марковића*, никад неће моћи да разуме онај додатак у одговору г. П., нити ће, ако дотле није умео умети да одреди место сталног живљења.

4) у одговору бр. 1 г. П. правилно одговара да се предлог не може опозвати условно. Из питања се види да је суд ову повреду закона учинио само због тога да се оптуженим и приватној учесници по делу из § 276 кз. пружи прилика да у остављеном року склопе брак. Због тога је потребно било, како је то већ на неким местима сам г. П. учинио, скренути пажњу на који би се начин исти резултат без повреде закона могао постићи. Тај је начин из праксе г. *Пећу* свакако познат. Странке споразумно, или сам оптужени и оштећени, поднесу претставку и траже од претседника већа одлагање претреса још пре него што је започео, да би се у остављеном року венчали. Поводом те претставке претседник одлаже претрес за потребно време на основу § 220 кп. јер је то свакако један важан разлог, какав поменути пропис тражи. Таква пракса постоји у многим судовима и у погледу законитости нема шта да јој се пребаца.

*Др. Тихомир Васиљевић*  
судија окружног суда у Мостару.

*Др. Александар Јовановић*: Народна Економија. Београд, 1935. г. Издање Издавачког и књижевског предузећа Геца Кон А. Д. Стр. 351. Друго издање.

Ако се вредност једне књиге цени по њеној проћи, онда је горња књига г. *Др. Јовановића* веома добра, јер је за годину дана доживела два издања. Али њена вредност није само у томе, што је необично брзо прешла из књижаре у руке читалаца, већ у томе, што њена појава задовољава једну преку потребу.

Многе заблуде и неслагања постоје услед непознавања основних појмова. Кад би они који имају претензију да воде у привредном домену, мало више загледали у уџбенике политичке економије, дошли би често до других поставки, њихова би акција довела до других резултата. С тога свако елементарно упознавање са основним појмовима из политичке економије добро је дошло нарочито код нас где свако хоће да расправља о привредним питањима и проблемима, често без основних знања.

Књига г. *Др. Јовановића* упознаје читаоца са оним резултатима науке, који су постигнути у области политичке економије. Магерија је систематисана као што то захтева уџбеник, по класичним узорима француских мајстора код којих је г. *Др. Јовановић* школу учио. Од општих појмова, писац прелази на производњу, затим на промет, расподелу и потрошњу добара, да у петом делу, посвећеном привредном животу, изложи најновије погледе о привредним поремећајима и кризама, па да своју књигу заврши кратким али веома потпуним излагањима разних економских доктрина и доктрина.

Поремећаји у свету у свима доменима, а специјално у економском, имају за основу, по нашем дубоком уверењу, факат, да се, пре него што се опробају класичне методе, приступа експериментисању често без основних знања а поготову увек без дубље гледања у будућност, зато што се није ништа научило у прошлости. Ако књига г. *Др. Јовановића*, као производ добро упознатог стручњака са основима на којима политичка економија почива, буде утицала васпитно у овом циљу, по цену да идуће године г. *Др. Јовановић* спреми и треће издање, биће јој заслуга веома велика. Јер ко жели да научи, нека научи, а књига г. *Др. Јовановића* нема други циљ него да пружи многим неукима основно знање из политичке економије. Тај напор, производ дубоког познавања ствари, треба искрено поздравити.

*Илија Живанчевић*: Новом покољењу. Београд, 1934. Издање пишево.

Горња књига нашега колеге г. *Живанчевића* садржи три студије: *Порекло Словена*, *Душаново законодавство и византиско право* и *Српске народне песме*, које, и ако разичите по предмету обраде, сачињавају целину у замисли писца: да се преко наше историје, која пружа огромна расна, правничка и уметничка искуства, наша поколења упуте „у нове видике наше народне и опште историје“, при чему ће им књига г. *Живанчевића* служити као путовођа.

Писане солидно, са дубоким познавањем историје, народне психе, Душановог законодавства, ове студије имају за циљ, да јасно истакну мисијску улогу нашег народа. Са широком словенском подлогом, оне прелазе делокруг уског шовинизма; са лепотом језика и стилским излагањима, оне излазе из обичног домена рђаве послератне литературе; са топлином којом су писаве, оне заслужују да их прочитају чак и они, који се не би сложили са пишећим мишљењима и закључцима.

То је можда разлог, што је ова књига нашег колеге г. *Живанчевића* лепо примљена у јавности и што је се о њој критика повољно изразила.

*Владимир Тимошкин*: Рјешења Касационог суда у кривичним правним стварима, 1930.—1934. године, са предговором г. *Ивана Премужића* касационог судије. Загреб, 1935. Издање *Темиса*, накладног завода правничких књига. Стр. 360 (латиницом).

Вредно издавачко предузеће *Темис* из Загреба приредило је горњу збирку решења Касационог суда у Сарајеву коју је саставио г. *Владимир Тимошкин* секретар Касационог суда у Сарајеву а предговор написао г. *Иван Премужић* касациони судија. Она садржи 247 одлука из кривичноправног домена у најширем смислу схваћеног, некоментарисаних, систематски уређених, у којима је се лако снаћи благодарећи добром регистру.

Овакве збирке од велике су користи, јер се преко њих види примена изједначених закона код нас на једном делу државне територије. То је у исто време најбољи доказ, да изједначено законодавство не представља вредност једног заједничког правила за целу земљу, док га не примењује један Касациони суд. Јер каква нам је корист од јединственог закона без једнообразне примене од јединственог Касационог суда.

Кад се мало дубље загледа ова збирка одлука, види се све шаренило наше судске праксе код Касационог суда у Сарајеву упоређено са праксом осталих Касационих сулова. Има веома значајних одлука. Нарочито треба консултовати одлуке о примени условне осуде — § 65. крив. зак. пет на броју, опозивање предлога и приватне тужбе — § 89. крив. зак., четири случаја. Специјални део кривичног закона нарочито је обилно заступљен: § 167. са десет случајева, § 179. са девет случајева, § 214. са пет случајева и т. д. Крив. суд. пост. такође је представљен са много одлука: § 336. са око 80 одлука, § 337. са преко 100 одлука и т. д. Закон о штампи заступљен је са 17 одлука између којих се одваја нарочито одлука под бројем 240.

И ако ми начелно нисмо за објављивање некоментарисане судске праксе, ипак овој збирци одлука Касационог суда у Сарајеву признајемо велику вредност у оцени примене кривичног законодавства код нас. Она служи у исто време као доказ да се јединствено законодавство не може правилно примењивати без јединственог Касационог суда. Али, ова збирка као значајки састављена од необично пробраног материјала, може послужити као одличан основ за доцније објављивање систематисане и коментарисане судске праксе код нас, а докле служиће као путоказ правницима при примени кривичног законодавства.

Др. Видан О. Благојевић  
адвокат.

## НЕКРОЛОГ

† *Михаило Л. Стојадиновић.*

17. јуна ове године умро је *Михаило Л. Стојадиновић* бив. касациони судија у пенз. Са пок. *Стојадиновићем* одлази у гроб један од најелитнијих представника предратних српских интелектуалаца — правника који су у свој рад уносили савесност, поштење и спрему и тиме створили од Мале Србије земљу, у којој је владао ред и поредак и поштовао се закон изнад свега. Са радом оваквих људи Србија је створила морални капитал који јој никад и ни у којој прилици није оспораван.

Рођен у селу Стопањи 13. јуна 1852. год. у сиромашној сељачкој породици, пок. *Стојадиновић* је се школовао под врло тешким условима. Створивши



WWW.UNILIB.RS

сам себе, он је умео да цени сваки поштен напор, као што је тражио да се и његов рад цени. Отуда код њега несаломљива воља да успе у поштену раду и тежња да укљони све оно што не ваља.

Судски позив га је нарочито привлачио. Делење правде изгледало му је да је најузвишенији задатак једног поштеног човека. Правда коју је изрицао била је висока, осећај законитости урођен, тако да је по цену најтежих жртава, остајао на овом узвишеном ставу у друштву.

Због свог савесног и поштеног рада и несаломљивог поштења, често је морао излазити из службе и прихватати слободну професију — адвокатуру. У адвокатуру, у коју је у два маха ступио, пок. *Стојадиновић* је уносио исте методе рада. Због тога су га ценили и поштовали другови — адвокати, судије и клијенти.

У политици је такође задржао начелност и поштење. Једном опредељен, није више мењао своја убеђења. Од политике и своје странке ништа није за себе тражио, али је стички подносио све жртве.

Као правни писац пок. *Стојадиновић* забележио је своје име испод значајних чланака и коментара судске праксе. Бранич га броји у своје прве сараднике кад је још као млад писац покушавао да са пером у руци исправља судске неправилности или неправде. С тога се његов рад на правној науци нарочито у Браничу мора поздравити и Бранич, као орган Адвокатске коморе у Београду, испраћа га са дужним пијететом који заслужује овако висок правник, судија и адвокат, какав је био пок. *Стојадиновић*.

Као човек пок. *Стојадиновић* је био оличење доброте. Спреман да свакога поуци, он је стајао сваком на расположењу са својом великом ризницом знања и својом пробраном библиотеком. Многи му млади правници дугују своје успехе.

Успомени пок. *Михаила Л. Стојадиновића* најбоље ћемо се одужити ако се у своме раду придржавамо његових начела: поштење и савесност пре свега и у суду, и у адвокатури, и у правним радovima, и у политици.

Др. Видан О. Благојевић  
адвокат.

## БЕЛЕШКЕ

### Адвокатско другарско вече у част г. Миодрага Филиповића.

На иницијативу неколико наших колега, којима су се придружили наша Адвокатска комора и остале колеге из Београда, београдски адвокати приредили су у кафани код „Сотировића“ опрштајно вече са вечером г. *Миодрагу Филиповићу* председнику Округног суда за град Београд пред његов одлазак на нову дужност у Смедерево.

У овој пријатељској манифестацији г. *Филиповићу*, судији, председнику суда, другу и пријатељу адвоката и адвокатског реда, учествовала је званично наша Комора преко заменика председника г. *Милана Драговића* и многобројних адвоката, око 80 на броју, све у циљу да се видно обележи рад г. *Филиповића* у суду и јавном животу, који је интимно везан за адвокате као прве сараднике г. *Филиповића* на истраживању правде и бор-

би за најсветија права грађана: слободу, част и имовину.

Том приликом, заменик председника г. *Милан Драговић* одржао је следећи говор:

Поштовани и драги господине председниче!

Мени чини особиту част, што ми је као потпредседнику Адвокатске Коморе у Београду, пало у део, да Вас, господине председниче, поздравим на овоме скупу.

Ја Вас поздрављам у име Адвокатског реда у Београду, као његов легитимни представник, а по изричној изјављеној жељи свих колега из Одбора Адвокатске Коморе Београдске.

Поздрављам Вас, господине председниче као судију, који је најдостојније представљао судијски ред у Београду, који је увек и у свакој прилици високо држао заставу Правде: поздрављам Вас као судију савесног, спремног, до скрупула исправног, честитог и часног.

Поздрављам Вас најзад и као човека и доброга друга, дивних манира и дружелубља, човека племенитог и доброга сина ове земље.

Ваш дугогодишњи рад у Варошком суду Београдском, оставља једну видну линију, јасно осветљену, која Вам служи на част, и, која ће млађим колегама у суду и свем особљу његовом бити путоказ: како се врши савесно судијска дужност, тако тешка али и пуна части.

С тога не могу, а да изјављујем Вам наше искрене симпатије, у исто време не кажем: да не само ми, адвокати жалимо наш растанак са Вама, но да ће Ваш одлазак из Варошког суда зажалити цео Београд.

Желећи Вам срећан пут на нову дужност, ми не сумњамо: да ћемо Вас ускоро опет видети у нашој средини у Београду, те подижем ову чашу вина у Ваше здравље, — до скорог виђења и живећемо наш поштовани и драги господин претседник *Филиповић!*

Очигледно узбуђен, г. *Филиповић* одговорио је на следећи начин:

Господе,

Овим састанком указана ми је највећа част од стране Београдске Адвокатске Коморе и г.г. адвоката.

Ова ме је пажња необично дирнула а остаје вечита и драга успомена у моме срцу, јер долази од стране сарадника суда — г.г. адвоката са којима сам дуго низ година сарађивао на једничком послу.

Трудио сам се да будем честит, ваљан, савестан и исправан грађанин и син ове земље, и да све ове особине унесем и у свој судијски позив јер сам уверен да ћу само тако моћи користити држави и народу.

Одлазећи из Београда трудићу се да будем бољи него што сам био — све за добро државе, народа и правде.

Дубоко потресен овом пажњом господо — ја Вам још једном свима благодарим на великој части и пажњи уверавајући Вас да ће ми ово вече остати најдража успомена у моме судијском службовању.

Хвала Вам.

Живели.

За овим је узео реч наш друг г. *Савко Дуканац*, који је у дужем говору истакао племените особине које красе г. *Филиповића* као судију и као човека, наводећи, да је се у својој раду г. *Филиповић* држао строго закона и тиме остао у традицијама својих претходника који су чинили част судској струци. Поникао из прав-

ничке честите породице, г. *Филиповић* је, уз љубав за судиски позив, донео из своје породице и друштва честитост и савесност којим се одликује његов рад. Г. *Дуканац* је зажалио што г. *Филиповић* напушта Београд у коме је, благодарени својој раду, стекао само симпатије и пажњу и замолио је г. *Филиповића* да се у својој даљој раду држи истих начела, на добро народа и отаџбине. Зажелио му је, да се ускоро врати у Београд, где ће увек наћи искрене и одане пријатеље и сараднике, нарочито међу адвокатима, који његов одлазак из Београда веома жале, као што цене његов став у политичком животу, који му служи на част, али који га је из Београда уклонио.

У лепом расположењу и другарској срдачности, београдски адвокати остали су дуго у разговору са г. *Филиповићем* изражавајући му, сваки појединачно, жаљење што напушта Београд, уз жељу, да се што пре врати, како би својим корисним радом и даље служио највећим идеалима којима један човек и грађанин може да служи, а то је правди и законитости.

Др. Видан О. Благојевић  
адвокат.

### Годишња скупштина Удружења правника Краљевине Југославије

Удружење правника Краљевине Југославије одржало је 30. маја 1935. год. у дворани Округног суда за округ београдски добро посећену скупштину.

Скупштину је отворио претседник, професор Универзитета г. др. *Драгољуб Аранђеловић*, који је одмах на почетку прочитао поздравни телеграм упућен Њ. В. Краљу Петру Другом, а затим је комеморисао смрт Блаженочившег Краља Александра.

Секретар Удружења апелациони судија г. *Михаило Златановић* прочитао је извештај о раду. У извештају се, у главном, говори о предавањима, која су одржана у Удружењу, затим о Конгресима правника у земљи и иностранству, на којима је наше Правничко удружење било обилно заступљено. Исто тако, обилно се говори и о сарадњи са бугарским Правничким удружењем и о очекујућим бугарских правника у Југославији прошле године.

Нарочита пажња посвећује се у извештају правницима у различитим редовима, адвокатима, професорима универзитета, управним чиновницима и



судијама. Специјално се говори о потреби независности и сталности судија.

У извештају на првом месту дакле истакнут је рад путем предавања, у чему је значајна сарадња предавача г. *Дале Угошевића* касационог судије у пенз., који је говорио о основним прописима новог Кривичног закона, г. др. *Драгољуба Аранђеловића*, друштва-ног председника и професора Универзитета, који је говорио о основним начелима новог Грађанског парничног поступка у три маха и уређењу савремених држава у блиској прошлости и садашњости у четири маха, са њему својственој стручности и г. др. *Бершко* да *Ајзнера* сада професора Правног факултета у Загребу о начелима Стечајног закона. Предавања су била добро посећена.

На другом месту извештај подвлачи значајну сарадњу Удружења на извођењу Конгреса правника, које је преко својих чланова 1924. год. помогло оснивање Конгреса правника у Загребу и допринело да се, благодарем активности друштвених чланова, Конгреси спроведу и покажу резултате како у научном погледу тако и у погледу ширења југословенске идеологије, којом је Удружење од Уједињења било надахнуто. Нарочито је важно истаћи, да је Конгрес правника у Скопљу Удружење спровело преко својих чланова а Конгресе правника у Дубровнику и у Загребу омогућило свецрном сарадњом чланова Удружења.

Не мање је значајна сарадња била Удружења на зближењу словенских и балканских правника. На Конгресу правника Словенских држава у Братислави 1933. год. чланови Удружења истакли су се својом значајном сарадњом, а председник Удружења г. др. *Драгољуб Аранђеловић* био је потпредседник овог Конгреса. Том приликом лошло је до зближења између бугарских и југословенских правника, које је настањено и дало врло добре резултате. Дочек бугарских правника у Београду при одласку и повратку из Братиславе, одлазак југословенских правника у Бугарску, дочек бугарских правника, њихов рад на Конгресу правника у Загребу и путовање по нашој земљи ради упознавања Југославије, у главном је заслуга овог Удружења.

Исто тако, Удружење је у главном омогућило сазив и одржање Правничке недеље балканских правника у Београду, којом је приликом спреми-

ло, преко својих чланова, кратак преглед југословенског законодавства.

Најзад, Удружење је наменило свом свој капитал, који за сада износи око 360.000.— дин. подизању великог правничког дома у Београду, у коме ће се скупили сви југословенски правници и сарађивати на изградњи југословенске правничке идеологије као и претресати многобројна питања у вези са законима и правном свешћу југословенског народа.

Извештај нарочито посвећује пажњу појединим групама правника заступљених у Удружењу. Тако, на првом месту, рад адвоката у Удружењу пропраћа на следећи начин:

„Наше Удружење имало је велики број чланова из адвокатског реда, који су свесрдно сарађивали на остварењу друштвених циљева. Улазећи у наше Удружење као претставници слободне правничке професије, они су уносили начела, надахнута слободом која је својствена адвокатском једу и без које се не може развијати. Адвокати су унели у Удружење критицизам и смисао за практична решења многих питања постављених пред наше Удружење, па су иста, у сагласности са члановима из других правничких редова, добила најбоље своје решење.

„Учешће адвоката у раду нашег Удружења било би много значајније с погледом на нови закон о адвокатима од 1929. године који је адвокатском реду дао пуну аутономију, изборни систем часника, дисциплинску власт и независност, да није општа привредна криза погодила и овај слободан правнички ред. И ако трошкови адвокатских Комора дају могућност адвокатима да пристојно и достојанствено раде и живе, ипак се они не могу увек привенити како због тога што је настала оскудица у правним пословима где је адвокатска помоћ потребна, тако и због тога, што је досуде тешко реализовати с погледом на општу привредну ситуацију у којој се земља налази. То тешко стање у коме се адвокати налазе осећа се и на њиховом раду и изван свакидашњих послова. Упућени на борбу за опстанак, они нису у стању да с погледом на своју спрему знање и искуство привреде у науци и даду нашем Удружењу све оно што се с правом од њих очекује.

„Београдска Адвокатска Комора одржавала је најбољу везу са нашим Удружењем а њен орган *Б р а н и ч* доносио је саопштења која су се нашег Удружења тицала, те је тако сарадња Адвокатске Коморе била драгоценца.

„Удружење ипак налази, да треба да подвуче, да је са сарадњом адвокатском на циљевима његовим задовољно и да верује да ће адвокати у будуће поклањати Удружењу ону пажњу, коју оно заслужује, будући да су адвокати први позвани, као организовани у независном и слободном правничком реду, да се боре за друштвене циљеве и да у тој борби неће посустати.“

„Наше Удружење прати са пажњом и симпатијама борбу адвокатског реда да се одржи на достојној висини у тешким временима привредне кризе у којима живимо, јер у слободном развоју адвокатског реда, његовој обезбеђеној материјалној егзистенцији и његовој сретнијој будућности и Удружење верује у своју бољу будућност“.

Овакав извештај о сарадњи адвоката на циљевима Удружења пропраћен жељама за добро адвокатског реда, јесте најбољи потстрек да адвокати и у будуће сарађују у Удружењу, што је очекивати од једног слободног правничког реда.

О сарадњи г. г. професора Правног факултета, извештај каже:

„Што се тиче г. г. професора Правног факултета, могло би се рећи, да би било пожељно једно шире интересовање код њих за наше Удружење. Истина, ми имамо у нашој средини неколико чланова Факултета и они раде са највећом преданошћу и са пуно иницијативе. Али поред њих налази се један већи део који на жалост не узима учешћа у раду нашег Удружења. Ми се надамо да је ово стање пролазно и да ћемо и њих у скорој будућности видети у нашем колу“.

О правницима из управних и техничких струка, извештај каже, да њихово учешће није онакво на које би се „с обзиром на њихов број с правом могло рачунати. Но на овом пољу имамо ипак да забележимо и неке пријатне појаве, међу које свакако спада и организовање специјалних правничких удружења, а на првом месту Удружење правника сасобрајне струке. Ово је Удружење основано пре годину дана и ступило је у везу са нашим Удружењем“.

Али, најинтересантнији је завршни део извештаја који се бави стањем судиског реда, и који као такав заслужује нарочиту пажњу.

„Судиски ред, каже извештај, као такав, уживао је од увек у широким слојевима народним пуно уважење и поштовање. У најлепше доба предратне Србије грађанство је сматрало

за основну дужност да поздрави судију Тужити судију био је догађај.

„Данас су друге прилике.“

„Ако нам је дозвољено да поставимо питање, зашто је тако? Јесу ли раније судије биле интелигентније од данашњих, вредније и стручније од данашњих? Данас има већи број судија доктора права но пре рата, данас већи број судија располаже знањем страних језика но пре рата, данас постоји већи број правних часописа и у њима судиских рукописа но што је то било пре рата, данас је већи број библиотека и литература у опште, но што је то било пре рата.“

„Али само ове особине не чине судију сувијом. Свака културна средина цени код судије докторат, знање страних језика, његове радове по часописима, али народ тражи од судије чврстину и одлучност, непоколебљивост и отпорност, осећај одговорности и неумитност.“

„Све ове особине ранији судија морао је имати, јер је имао основне услове за њихов развој, био је материјално обезбеђен, имао је сталности, био непокретан и стварно независан, а одговарао је без мало само пред својом савешћу.“

„А данас?“

„Шта од свега овог има данас судија? Има чисту историју и своју савест.“

„Али немојмо заборавити да је и Божји Син, Исус Христос, испустио своју душу.“

„Шта ми још очекујемо од наших судија и са каквим правом? Мислимо ли ми, да су то бесмртници, надземалска бића или тако што? Не, судија је човек као и сваки други и ако се судија кроз дуже време лишава својих нужних прерогатива, наноси се тежак ударац народном уверењу о правди и законитости.“

„Ето зато су данас друге прилике.“

„Ето зато господо, што се судиски ред налази у таквим приликама душевним, техничким и етичким, ето зато ми не можемо ни тражити од њега, да се бави општим научним и ширим стручним проблемима, па ни да у пуној мери сарађује у коме удружењу нашег обима.“

А када правда и правни поредак не долазе до речи и до изражаја, онда трпи цела средина.“

За овим је благјник Удружења г. Стојан Јовановић судија прочитао благајнички извештај и г. Др. Видан О. Благојевић адв. извештај надзорног одбора.

Сви учесници примили су извештај Удружења са неподељеним одобравањем и у томе смислу изразили су се говорници г. г. *Александар Андрејевић* судија Касационог суда, *Обрад Благојевић*, адвокат, *Русомир Јанковић*, судија Касационог суда, и Др. *Иван Субошић* саветник Министарства спољних послова и приватни доцент.

Г. *Обрад Благојевић* предложио је резолуцију у којој ће се тражити од меродавних фактора, да се што пре реши питање сталности и независности судија, што је од скупштине прихваћено и наложено новој Управи, да изради резолуцију и преда је г. Министру правде.

Г. Др. *Иван Субошић* предложио је, да у Удружењу сарађују млађи правници као помоћници секретара, што је прихваћено.

Г. г. *Александар Андрејевић* и *Русомир Јанковић* нарочито су подвукли, да је материјално обезбеђено судство са загарантованом сталношћу најважнији основ на коме држава почива.

По завршеној дискусији претседник г. Др. *Аранђеловић* заглавио је се предговорницима на леним изразима упућеним управи. Препоручио је новој управи да води рачуна о жељама Скупштине и да настави рад у истом духу. Одао је дужну пошту дугогодишњем угледном члану друштва пок. Др. *Душану Субошићу* бившем претседнику Касационог суда у Београду, заједно са Скупштином.

Скупштина је примила к знању позив ради учествовања на Међународном конгресу за кривично право који ће се одржати у другој половини августа месеца ове године и одлучиће о учествовању на истом.

На крају је изабрана нова управа у коју су ушли: претседник г. др. *Драгољуб Аранђеловић*, професор Универзитета, потпретседници г. г. *Живојин Лазић*, бивши министар, и *Божидар Прокић*, касациони судија; чланови управе су г. г. др. *Милан Стојадиновић*, министар финансија, др. *Душан Пелеш*, бивши министар и адвокат; *Милан Драговић*, претседник Адвокатске коморе; *Лазар Урошевић*, судија Касационог суда у пензији; *Русомир Јанковић*, касациони судија; др. *Ђорђе Тасић*, професор Универзитета; *Никола Кршић*, државни саветник; *Александар Андрејевић*, судија Касационог суда; др. *Иван Субошић*, саветник Министарства спољних послова и приватни доцент Универзитета; *Михаило Злашановић*, а-

пелациони судија; *Стојан Јовановић*, судија Округног суда за округ београдски; др. *Илија Пржић*, доцент Универзитета; *Рад. Атанасијевић*, адвокат; др. *Видан О. Благојевић*, адвокат; *Будимир Плакаловић*, судија Округног суда за град Београд; *Александар Вучићевић*, адвокат; др. *Богољуб Јовановић*, адвокат.

У Надзорни одбор ушли су г. г. *Живојин Перић*, професор Универзитета; *Димитрије Богдановић*, касациони судија у пензији; *Ђорђе Ђорђевић*, начелник Задужбинског одељења Министарства просвете; *Ђурђе Маринковић*, виши саветник Државног правог; аниоштва; *Милан Живадиновић*, адвокат; *Молчило Тодоровић*, судија Трговачког суда; *Радивоје Николајевић*, приправник Министарства спољних послова.

Поред тога, у управу улазе као претставници појединих бановинских правничких удружења г. г. др. *Нашко Кашчић*, адвокат из Загреба (за Савску бановину); *Јован Сврковић*, касациони судија из Новог Сала (Дунавска бановина); *Никола Вељковић*, претседник Округног суда из Скопља (Вардарска бановина); др. *Мешод Доленц*, професор Универзитета из Љубљане (Дравска бановина); др. *Рихард Бај*, претседник Адвокатске коморе из Сплита, (Приморска бановина); *Милован Вуковић*, судија са Цетина (Зетска бановина). *Ђорђе Дреновац*, претседник суда из Крушевца (Моравска бановина) и др. *Јосип Весел*, адвокат из Сарајева (Дринска бановина). Члан управе за Врбаску бановину накнадно ће се коопирати.

Др. *Видан О. Благојевић*  
адвокат.

### Годишња скупштина Удружења судија Краљевине Југославије.

Удружење судија Краљевине Југославије одржало је своју годишњу скупштину 9. јуна 1935. год. у Београду у просторијама Занатског дома.

Скупштину је отворио претседник г. *Русомир Јанковић* поздравивши присутне судије и госте, одајући пошту ћутањем од једног минута успомени Блаженопочившег Краља Александра I Ујединитеља и поздрављајући телеграмом Његово Величанство Краља Петра II.

У дужем говору претседник г. *Јанковић* изложио је стање у коме се судиски ред налази, па је нарочито навео следеће:

„Кроз судске одлуке, пресуде и решења, утврђује се правни поредак потребан за развитак сваке уређене друштвене заједнице. Зато оне треба да буду тако изречене да у себи носе правду и праву да би биле поштоване и признаване. А судови који их изричу створиће код грађана поверење према себи и носиоцима судске власти као органима њеним.

„Та вера у судове треба да је и непоколебљива. Вера је судовима нужан сок који их одржава и крепи да у своме тешком задатку истрају. Судови ће заслуживати поверење ако буду добро организовани, ако судије имају сталност и непокретност, ако су у изрицању правде независни и ако су материјално обезбеђени.

„Знајући значај сталности у служби судство је на свима својим скуповима, конференцијама и скупштинама истрајно и са чистим уверењем подвучило потребу поштовања тога принципа. Судство је увек објављивало овај принцип сталности у служби као нужан услов за просперитет правосудне струке уверено у оправданост истог не само себе ради већ ради општег земаљског интереса, кредита земље, гласа који ће судови имати и поверења које ће се према судским одлукама изражавати, ради учвршћавања правног поретка нужног за развијање народних сила за срећу и благостање нашег уједињеног народа. Ми немамо сталности за сада, па отуда и брига и старање за исту. Наше тражење да се сталност цени и уважава што се више може и да се дискреционарно право министрову што мање упражњава и само онде где интерес државе захтева, такође је оправдано када се посматра као услов за успех у правосудју.

„У судској струци од часа када смо постали зависни по вишем закону државне нужде, коју смо разумели, десиле су се појаве које заслужују општу пажњу. Поставља се начелно питање да ли су сва отпуштања, премештања и пензионисања и постављења судија посве оправдана и да ли су последица неодољивог државног императива? Да ли је утврђена одговорност за све који су што претрпели? Да ли је било случајева да све судије нису уживале потребну слободу као остали грађани? Да ли сваки судија ужива потребан мир и спокојство без чега се не да замислити вршење деликатне судијске дужности? Да ли је судија који суди у парници држави, фактору др-

жавном, политичком функционеру, и другим малим и великим друштвеним силама довољно заштићен?“

Говор г. Јанковића примљен је са великим одушевљењем од приутих, који су г. Јанковића бурно поздравили.

За овим је секретар г. Др. Лука Кравина прочитао извештај о раду управе у прошлој години. Нагласио је да постоје секције Удружења у свима седимтима апелационих судова са којима је управа била у контакту. Управа је сарађивала и са осталим правничким удружењима у земљи и иностранству. Специјална делегација узела је учешћа у раду Конгреса правника Словенских држава у Братислави. Преко својих чланова активно је сарађивала на зближењу југословенско-бугарском преко југословенских и бугарских правника. У томе циљу омогућила је срдачан пријем делегатима бугарских правника на тај начин што је преко својих делегата — судија манифестовала своју привржност овој идеји.

Највећу пажњу управа је посветила решавању сталешких питања. У томе циљу управа је доносила закључке које је предавала г. Министру правде преко нарочитих делегација, тражећи нарочито увођење судске сталности и побољшање суди ког материјалног положаја.

Поводом учесталог пензионисања и отпуштања судија, управа је оджала једну конференцију 4. марта, на којој је г. Душан Јанковић, апелациони судија, говорио о социјалној и државној важности судске власти и независности судија. Дуго је вођена дискусија. Како се није дошло до резултата, решено је да се и ово питање изнесе пред главну скупштину.

Неколико страница у извештају посвећено је питању оснивања Потпорног фонда. Све секције дале су своје мишљење. Управа није, међутим, могла да донесе закључак, јер секције заузимају различита становишта. Пред скупштином се поставља питање да ли ће тај фонд бити основан по секцијама, или као један централни фонд.

У дискусији поводом извештаја управе, узели су учешћа судије г. г. Будимир Плакаливић, који је нарочито говорио о потреби да се судијама омогући осуетвовање од суда за време судских ферија, Стојан Јовановић, који је говорио о судској сталности и Шаћир Коњхоџић, судије из Мостара, који је такође говорио о судској сталности и материјалном обезбеђењу судија.

Пошто је примљен извештај управе и дата разрешница, прешло се на реферате. По питању положаја судије у савременој држави говорили су г. г. *Иво Лесић*, апелациони судија из Сарајева, *Др. Адам Лазаревић*, судија Среског суда за град Београд и хоноарни наставник Београдског Универзитета и *Др. Војислав Драгић* секретар Апелационог суда у Загребу. Затим, о потреби реформе судског законодавства реферисали су г. г. *Др. Емилијан Богосављевић* касациони судија из Новог Сада, *Др. Мирослав Муха* апелациони судија из Загреба и *Будимир Плакаловић* судија Округног суда за град Београд. О пројекту Закона о истузима реферисао је г. *Др. Август Мунда* заменик вишег државног тужиоца у Загребу. На крају, по питању потпорног и по-мртног фонда судија реферисали су г. г. *Павић Ореновић* и *Михаило Златановић* апелационе судије из Београда.

Сви су реферати пажљиво саслушани и референти бурно поздрављени од присутних.

У нову управу изабрана су следећа лица:

претседник г. *Русомир Јанковић*, касациони судија, први п. претседник г. *др. Алекса Враговић*, претседник Апелационог суда, други п. претседник г. *др. Лука Кравина*, заменик вишег државног тужиоца. Секретари су г. г. *Михаило Златановић* и *Душан Јанковић*, апелационе судије. Благајник је г. *Радмило Урошевић*, судија Округног суда. За чланове управе изабрани су г. г. *др. Јован Савковић*, касациони судија (Нови Сад), *др. Емилијан Маравић*, касациони судија (Загреб), *Александар Андрејевић*, касациони судија (Београд), *Стевач Бреберина*, виши државни тужилац (Загреб), *Иво Лесић*, апелациони судија (Сарајево), *Стојан Јовановић*, судија Округног суда (Београд), *Никола Вељковић*, судија Округног суда (Београд), *Марко Поповић*, судија Округног суда (Подгорица), *Јаков Дубоковић*, заменик државног тужиоца (Сплит) и *др. Адам Лазаревић*, судија Среског суда (Београд). У надзорни одбор ушли су: г. г. *др. Данило Данић*, касациони судија (Београд), *др. Милан Куглер*, касациони судија (Загреб), *Милушин Пеливановић*, судија Округног суда (Београд), *Милован Кнежевић*, старешина Сре-

ског суда (Нови Сад) и *Будимир Плакаловић*, судија Округног суда (Београд).

Најзад, изгласана је следећа резолуција:

„1) Основни и битни услови савремене државе и народа императивно налажу да принципи судијске независности, које и наш устав заступа, буду у потпуности и законом обезбеђени. Зато је потребно да се што пре донесе посебни закон о судијама, који ће, у смислу Устава, обезбедити судији независност, сталност и непокретност, што је све неопходно за успешно вршење његових функција и одржање угледа, који му по самом позиву припада. Овлашћује се управни одбор удружења да, на основу поднесених реферата и стављених предлога, изради претставку о потребама правосуђа и судијског реда

„2) Ставља се у дужност управном одбору да приведе дефинитивно у дело организацију потпорног фонда у смислу реферата изнетих по овоме предмету на скупштини.“

*Др. Видан О. Благојевић*  
адвокат.

### Годишња скупштина Југословенског удружења за међународно право.

Југословенско удружење за међународно право на седници Управе од 13. јуна 1935. год., после iscrпне дискусије, решило је, да своју редовну годишњу скупштину, коју је намеравало одржати крајем јуна 1935. год. у Београду, одложи за септембар 1935. г. и одржи је у исто време њада и Конгрес правника буде одржао своју скупштину у Београду. Ово је учињено с тога да би се дала могућност многим правницима ван Београда, учесницима Конгреса, да узму учешћа на годишњој скупштини Југословенског удружења за међународно право.

Вредно је забележити да је ово Удружење пре две године издало свој први Годишњак на француском језику са радовима наших најистакнутијих правних писаца и да се други и трећи Годишњак налазе већ у штампи са веома пробраним радовима наших правника.

В. Б.

## САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА

Бранич ће доносити садржаје свих правних часописа код нас.

Архив за правне и друштвене науке, орган Београдског правног факултета, Уредник *Др. Михаило Илић*

Садржај бр. 5. Књ. XXX. (XLVII) од маја 1935. год.:

Чланци: *Др. Тома Живановић*: Т. зв. ауторитарно („политичко“) и либерално („тобож аутономно“) Кривично право. (Значај политичког момента и могућност политичких школа у Кривичном праву); *Др. Драгољуб Аранђеловић*: Сталешка мисао у изградњи државног уређења; *Др. Едуард Пајнић*: Однос тужбеног захтева према пресуди у Грађ. парн. поступку; *Др. Ђорђе Мирковић*: Државни надзор над друштвима леоничког облика; *Тихомир Васиљевић*: Правне последице условне осуде код које казна није била извршена. — Хронике: Међународно-правна од *Др. Илије Пржића*; Административна од *Јована Дмитријевића*; Судска од *Ивана Д. Петковића*, *Петра Доб. Вучковића*, *Живка Н. Тајтацака* и *Владимира Тимошкина*.

Мјесечник, гласило Правничког друштва у Загребу. Уредници: *Др. Едо Ловрић* и *Др. Иво Полишео*.

Садржај бр. 4. и 5. Год. LXI. за травањ-свибањ (април-мај) 1935. год.:

Борба против парламентаризма од *Др. Фрање Милобара*; Што је правна техника од *Др. Ђорђа Тасића*; Замјењивање шефа државе од *Др. Јована Стефановића*; Субјекти брачног уговора и душевне болести од *Др. Матије Белића*; Неколико напомена к поглављу о накнади штете у II. основи чехословачкога опћега грађанскога законика од *Др. Ивана Мауровића*; Неке примједбе на Жилић-Шантеков коментар Уредбама о заштити земљорадника од *Ивана З. Галића*; О надлежности мјесних судова од *Др. Анте Гропуза*; Погрјешке у преводу у нашим законима од *Др. Ивана Штајнмеца*; Да ли се може после истеклога рока одустати од правнога лијека против судских одлука у кривичном поступку?

Полиција, часопис за управно-полицијску и судску праксу. Власник и уредник *Васа Лазаревић*.

Садржај бр. 9.—10. Год. XXII. за мај 1935. год.:

Нове уредбе Г. Министра правде од *Др. Мих. П. Чубинског*; Конститутивни управни акти — наставак — од *Др. Лазе М. Костића*; Добровољна процена и продаја од *Др. Фрање Горшића*; Девети Међународни конгрес за казнене заводе — наставак — од *Др. Илије М. Јелића*; Појам картела и кривичне санкције наше Уредбе од *Леонида Таубера*; Методе за преносење дактилоскопских отисака и њихове практичне примене од *Ж. Пол. Рошата*; Криза Кривичног права од *Душана П. Мишића*; Тачан датум потписа од *Др. Х. Стала*; Завичајност — чланство — од *Косте Х. Терзијева*; Успостава полицијске радиотелеграфије у нашој држави; Идеологија и практична организација делатности Монополске управе на сузбијању монополских кривича од *Ређе А. Ђорђевића*; Реформа општинског законодавства у Пољској; Права, дужности и безбедност пешака од *Др. Антонија Велнера*; О нехату (наставак). Темат награђен од Универзитета првом наградом од *Вере Ј. Дравићеве*; Једна погрешна одлука одељења Касационог суда у Београду, у погледу тумачења и примене § 434. ст. последњи стар. грађ. суд. пост. у вези §§ 672 и 689. новог парн. пост. и § 22. фин. зак. за 1934/35. год. од *Милорада С. Манојловића*; Крађа у Ситници од *Др. Александра Петровића*; Сваки свој сопствени детектив — V фотографска камера као детектив; Одговор на питања из мартовског броја „Полиције“ Породични скандал баронице Б. — Судска пракса од *Јована Д. Смиљанића*.

Slovenski Pravnik, glasilo društva „Pravnika“ v Ljubljani. Urednik *Dr. Rudolf Sajovic*.

Садржај бр. 3.—5. од априла 1935. год.

*Др. Фран Скаберне*: Нишне и родбинске задруге у Југославији; *Др. Антон Стубец*: Увајање неправеднога постопка; *Др. Август Мунда*: Али велјао долоџбе о казенском регистру туди за млајше малолетнике?; *Valentin Levičnik*, *Toussent Levičnik*: К оснутку југослованскога закона о произвођњи и изкоришћанју електричне енергије; *Др. Р. Сајовић*: Боџидар Вежек; i t. d.

Правна мисао, часопис нове генерације. — Власници и уредници: *Др. Никола Вучо* и *Др. Урош Сманковић*.

Садржај бр. 1. Год. I. за април 1935. год.;

Концепције у тумачењу историје од Др. Драгослава Б. Тодоровића; Три карактеристике савременог радничког законодавства од Др. Николе Вуча; Разматрања о питању потребе преуређења државе од Др. Жарка Ступара; Националистична концепција порекла и суштине права од Данила Грегорића; Кривична отговорност војних лица пред редовним (грађанским) судовима од Др. Уроша Станковића; О евентуалној накнади штете од В. П. Батављевића; Да ли је куповина хартије за штампање новина апсолутни трговачки посао у смислу § 17 т. 1. о устројству трговачког суда? од Софије Путник.

Садржај бр. 2. Год. I. за мај 1935. год.:

Дарвинизам и друштвене науке од Др. Јована Ђорђевића; Протекцијонизам у историјској перспективи од Др. Петра М. Томића; О дуалистичкој концепцији појма облигације од Бошка К. Перића; Националистична концепција порекла и суштине права од Данила Грегорића; Један нов систем патентног права од Марсела Финца; О забележби забране отуђења у јавној књизи укњижених земљишта од Др. Драгољуба Кечкића и т. д.

Садржај бр. 3. Год. I. за јуни 1935. год.:

Налог и легат од Др. Адама П. Лазаревића; Протекционизам у историјској перспективи од Др. Петра М. Томића; Заједничке карактеристике поморскога права на Јадрану од Др. Владислава Брајковића; Касациони суд и његова пракса од Јовице Б. Мијушковића; Принципи неправедног обогаћења — § 902. грађ. законика примењен код државних набавака од Ивана Д. Петковића.

## ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВСТВА

Објављеног у Службеним новинама од 16. маја до 11. јуна 1935. год.:

Бр. 117.-XXVIII, од 21. маја 1935. год.:

283.) Уредба о смањењу додатака чиновника државне исељеничке службе на терет исељеничког фонда.-284.) Правилник о изменама и допунама Правилника о рачуноводној служби привредних грана казних и сличних завода од 20. децембра 1932. године Бр. 127119.-285.) Допуна Правилника о пословном реду у Министарству Финансија.-286.) Решење о поништају Уредбе о спајању општина у Дринској бановини од 30. новембра 1934. год. IV Бр. 3879.-287.) Правилник и ценовник за вршење анализа у фаринграфској лабораторији државних полупривредних огледних и контролних станица.-288.) Наредба Министра правде од 14. маја 1935. год. Број 51301, којом се одређују реони за прво и друго јавнобележничко место у седишту Среског суда у Крижевцима.-289.) Промена имена села „Шамаци“ у „Славонски Шамаци“.-290.) Промена имена села „Кашлавац“ у „Шарев Лазаревац“.-291.) Промена имена села „Католичка Липница“ у „Горња Липница“.-292.) Село Турнишче.-293. Телефонски саобраћај.

Бр. 119. — XXIX, од 23. маја 1935. год.:

294.) Правилник о превозу путника и робе моторним колима.

Бр. 122. — XXX, од 28. маја 1935. год.:

295.) Указ о проглашењу прве класичне гимназије у Загребу Државном првом класичном гимназијом Витешког Краља Александра I. Ујединитеља у Загребу. — 296.) Уредба о извршењу уговора о испоруци југословенских дувана у листу Дирекције пољског монопола. — 297.) Уредба о повластицама на државним железницама и бродовима за ватрогасне организације у Краљевини Југославији. — 298.) Уредба о промени имена општине Црња. — 299.) Уредба о разгрупписању општине Луковске у срезу пиншком. — 300.) Уредба о промени седишта општине Дубоке. — 301.) Правилник за извршење Уредбе о установљењу централног фонда за санацију Главних братинских благајна. — 302.) Правилник донет на основу Уредбе о максимирању камата од 3. августа 1934. год. и Измена те уредбе од 26. јануара 1935. год. — 303.) Обрасци за уговоре о ангажовању чланова драме, опере и балета. — 304.) Решења о допуни тачке 4 општих напомена уз XV део увозне царинске тарифе.

Бр. 124. — XXXI, од 30. маја 1935. год.:

305.) Уредба о изменама и допунама у Уредби о финансирању великих јавних радова у сврху оживљења народне привреде, сузбијања незапослености и унапређења туризма, донетој под бр. 17460/II од 2. фебруара 1935. — 306.) Уредба о такси на продужење рока у исправама о зајму. — 307.) Уредба о изменама у Уредби о устројству и делокругу Управе града Београда. — 308.) Правилник о прану сведока у кривичном поступку на бесплатну вођњу државним саобраћајним средствима. — 309.) Измене у Правилнику споредних припадности службеника државних саобраћајних установа. — 310.) Отарање хемијске лабораторије при главној царинарници у Сушаку. — 311.) Одлука Министра унутрашњих послова и издјелачењу звања градских службеника са звањима државних службеника. — 312.) Установљење царинских одељака у Будви и Петровцу. — 313.) Решења о накнади путних трошкова за службена путовања у иностранство ради вођења трговинских преговора. — 314.) Објашњење решења о недржавним путовања. — 315.) Промена имена насеља „Шомшићево“ у „Наумовићево“. — 316.)

Пропис и упутста за вршење дезинсекције пианводоником и сумпорном киселином. — 317.) Приступ Јужно-Америчке Уније Белгиској конвенцији за заштиту књижевних и уметничких дела. — 318.) Постављење браника на путним прелазима. — 319.) Телефонски саобраћај. — 320.) Исправка.

Бр. 130. — XXXII, од 7. јуна 1935. год.:

321.) Правилник о исплати инвалидских припадљности (инвалидних, инвалидске потпоре) новчане помоћи и додатка за негу) и вођењу евиденције уживалаца инвалидских припадљности. — 322.) Измене и допуне у Правилницима о катастарском премеравању.

Бр. 133. — XXXIII, од 11. јуна 1935. год.:

323.) Указ о изузимању општине Стари Град на Хвару испод Закона о градским општинама и подвођењу под Закон о општинама. — 324.) Уредба о уређењу питања својине приватних лица у ограниченим државним шумама у Србији, Јужној Србији и Црној Гори. — 325.) Уредба Православног Богословског факултета Универзитета у Београду. — 326.) Уредба Католичког Богословског факултета Универзитета у Загребу и Љубљани. — 327.) Правилник Фонда „Гојенцев“. — 328.) Статут фонда задужбине Лазара и Стане Ђуковић. — 329.) Ослобођење од увозне царине туристичко-пропагандног материјала из Краљевине Египта. 330.) Аутентично тумачење чл. 12 Правила о организацији државне класне лутрије. — 331.) Стање фонда за сузбијање кријумчарења. — 332.) Списак држава потписница међународне конвенције за ваздушну пловидбу од 13. октобра 1919. — 333.) Ратификација Конвенције о примени недељног одмора у индустријским предузећима од стране Канаде — 334.) Ратификација од стране Етиопије Протокола о ревизији статута Сталног међународног суда и Протокола о приступању Сједињених Америчких држава Протоколу потписивања статута Сталног међународног суда. — 335.) Приступ Еквадор међународној конвенцији за уређење тргова на китове. — 336.) Ратификација од стране Панама Протокола о приступању Сједињених Америчких држава Протоколу потписивања статута Сталног међународног суда. — 337.) Изјава Летоније о примени чл. 10. Конвенције о побољшању судбине рањеника и болесника у војскама у рату. — 338.) Декларација Литваније о обнављању приступа факултативној клаузули предвиђеној у Протоколу о потписивању статута Сталног међународног суда. — 339.) Исправка Пољског посланства у Београду односно приступа слободног рада Данишига Конвенцији за изјелначење извесних прописа о међународном преносу ваздухом. — 340.) Ратификација Међународне конвенције о уговору о најму морнара од стране Аустралије. — 341.) Приступ Ирака изјави о признавању права на заставу државама које немају морске обале. — 342.) Приступ Афганистана Међународној конвенцији за сузбијање трговине женскињем и децом. — 343.) Телефонски саобраћај. — 344.) Исправке.

## НОВЕ КЊИГЕ

J. M. Péritch: Quelques observations sur le problème des sources du Droit et la fonction de la loi. Extrait du Recueil d'Etudes sur les Sources du Droit en l'honneur de François Gény. Tome II. Librairie du Recueil Sirey. Paris 1935. pp. 16.

Др. Драгољуб Араџеловић: Принципи државног уређења у скорој прошлости и садашњости. Београд, 1935. Издање пишчево.

Др. Metod Dolenc: Ob stoletnici rojstnega dne Baltazarja Bogišiča. Posebni odtisek iz „Slovenskega Pravnika“, št. 1-2. str. 9. — Dokaz istinitosti kod kleveta nadležstva i političkih tijela. Oštampano iz „Mjesečnika“ br. 11.-12. za 1934. str. 4. — Ljubljanska rukopisna zbirka pravnih obrazcev in predpisov iz za tridesetletne vojne. Separatni odtis iz „Kronike“ str. 20.

Др. Ђорђе Тасић, проф. Универзитета: Увод у правне науке (Енциклопедија права). Београд 1935. стр. 332. Издање пишчево.

Др. Бершолд Ајзнер: Међународно међупокрајинско (интерлокално) и међувјерско брачно право Краљевине Југославије. Загреб, 1935. Стр. 189. Издање пишчево. (Латиницом).

Annuaire de la Législation française publié par la Société de Législation comparée, contenant le texte des principales lois votées en France en 1933. Paris 1934. pp. 245.

Др. Метод Доленц и Александар Маклецов: Систем целокупног кривичног права Краљевине Југославије. Београд, 1935. Издавачко и књижарско предузеће Геца Кон А. Д. стр. 320. (латиницом).

Др. Франја Горшић: Коментар ванпарничног поступка са